

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**PROBLEMATIKA ÚTĚKŮ DĚTÍ Z DĚTSKÉHO
DIAGNOSTICKÉHO ÚSTAVU V PLZNI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Karolína Neradová

Speciální pedagogika

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Marie Kocurová, Ph.D.

Plzeň 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 23. dubna 2024

.....

Karolína Neradová

Poděkování

Mé poděkování patří zejména doc. PaedDr. Marii Kocurové, Ph.D. za pomoc při vedení bakalářské práce, za její cenné rady a věcné připomínky. Dále bych ráda poděkovala všem zaměstnancům Dětského diagnostického ústavu v Plzni, kteří mi byli při empirickém šetření nápomocní, za jejich vstřícnost a ochotu

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
ÚVOD	7
1 PORUCHY CHOVÁNÍ	9
1.1 KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ	10
2 ÚTĚKY A TOULKY	12
2.1 KLASIFIKACE ÚTĚKŮ	13
2.2 DALŠÍ PORUCHY CHOVÁNÍ	14
2.2.1 Krádeže	14
2.2.2 Užívání návykových látek.....	15
2.2.3 Lhaní	16
2.2.4 Záškoláctví	17
3 ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA	20
3.1 STŘEDISKO	21
3.2 ZAŘÍZENÍ	21
3.2.1 Dětský domov a dětský domov se školou.....	22
3.2.2 Výchovný ústav.....	23
3.2.3 Diagnostický ústav	23
4 DĚTSKÝ DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV V PLZNI	25
4.1 POSTUPY PŘI PŘIJÍMÁNÍ, PŘEMISŤOVÁNÍ A PROPOUŠTĚNÍ DĚTÍ	25
4.1.1 Příjem dítěte na diagnostický pobyt.....	25
4.1.2 Příjem dítěte na záchyt a následné předání	26
4.1.3 Propouštění dítěte z diagnostického pobytu.....	27
4.2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI	27
4.3 POSTUPY PŘI ÚTĚKU	28
5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	29
5.1 VÝZKUMNÉ METODY.....	29
5.2 SBĚR DAT	29
5.3 VÝZKUM.....	30
5.3.1 Dílčí cíle.....	30
5.3.2 Výzkumné otázky.....	30
6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	31
6.1 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU	31
6.2 ANALÝZA DAT	32
6.2.1 Útěky chlapců a dívek.....	32
6.2.2 Délka útěků.....	33
6.2.3 Frekvence útěků	33
6.2.4 Sociální faktor útěků.....	34
6.2.5 Recidiva útěků	35
6.2.6 Záchyty za rok 2023	37
6.3 PŘÍPADOVÉ STUDIE	38
6.3.1 David.....	38
6.3.2 Anna.....	39
6.3.3 Radek	40
7 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	43
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	47

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ.....	49
SEZNAM PŘÍLOH	50

SEZNAM ZKRATEK

OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
DÚ	Diagnostický ústav
DÚM	Diagnostický ústav pro mládež
DDÚ	Dětský diagnostický ústav
DD	Dětský domov
DDŠ	Dětský domov se školou
VÚ	Výchovný ústav

Úvod

Tématem bakalářské práce je problematika útěků dětí z Dětského diagnostického ústavu v Plzni. Autorka měla velmi blízký vztah k dětem se sociálním znevýhodněním a poruchami chování již před začátkem studia. V rámci studia se pak zúčastnila praxe v dětském domově a ve výše zmíněném Dětském diagnostickém ústavu. Právě díky své praxi a na základě literárních poznatků autorka zjistila, že útěky dětí z dětského diagnostického ústavu (i jiných zařízení) jsou častým fenoménem.

Děti jsou do dětského diagnostického ústavu umisťovány soudem a jedná se o výrazný zásah do jejich dosavadního života. Útěk je variantou únikového jednání, a tak je pochopitelné, že když se dítě ocitne v situaci, která na něj má nějakým způsobem negativní dopad anebo ji nedokáže vyřešit, uteče. V DDÚ se může mimo jiné jednat např. o útěk v adaptačním pobytu, kdy se dítě nedokáže vyrovnat právě s umístěním do zařízení. DDÚ však není vězením a v rámci legislativních podmínek bohužel nemůže útěkům zcela zabránit. Děti mají možnost vycházek, které jsou sice odměnou za dobré chování, přesto však není výjimkou, že se děti z vycházky nevrátí. Za útěk je považováno také to, že se dítě nevrátí z víkendového pobytu u rodičů nebo jednoduše to, že se vzdálí od skupiny v době, kdy by nemělo. Právě proto se chce autorka v rámci práce věnovat tomu, jaká jsou specifika a charakteristiky útěků dětí z DDÚ v Plzni.

Práce je rozdělena do dvou částí. V rámci teoretické části si nejprve představíme několik definic poruch chování, jaké mohou mít formy a možnosti jejich klasifikace. Dále se podrobněji zaměříme právě na útěky a na toulky, které jsou s útěky velmi blízko spojeny. Dozvíme se, jaké mohou být příčiny, jaká jsou rizika útěků a toulání a jak můžeme útěky klasifikovat. Poté si vymežíme a podrobněji představíme několik dalších poruch chování. Jedná se konkrétně o ty, které jsou s útěky a toulky často spojeny, tedy krádeže, užívání návykových látek, lhaní a záškoláctví. Další kapitola bude věnována ústavní a ochranné výchově. Tato kapitola je důležitá zejména proto, že do DDÚ jsou umístěny děti právě s nařízenou ústavní výchovou, nařízeným předběžným opatřením nebo s uloženou ochrannou výchovou. Blíže si tedy tyto pojmy vymežíme, včetně podmínek pro jejich nařízení nebo uložení. Poté si blíže představíme, co jsou to střediska (středisko výchovné péče) a zařízení (DDÚ, DD, DDŠ A VÚ) a jaká je jejich role v síti ochranné a ústavní výchovy.

Druhá část je zaměřena právě na výzkum. Nejprve se zaměříme konkrétně na Dětský diagnostický ústav v Plzni, jeho klientelu, postupy a výchovně vzdělávací činnosti. Následně si představíme metodologii výzkumu. K dosažení výše zmíněných cílů autorka použije smíšený výzkum, tedy metody kvantitativního i kvalitativního výzkumu. Konkrétně se bude jednat o analýzu dokumentů ke zjištění statistických dat a o případové studie pro zkoumání konkrétních případů. V této části budou použité metody blíže vymezeny. Následně se budeme věnovat popisu výsledků výzkumného šetření.

Autorka se pokusí zjistit, zda utíkají spíše dívky nebo chlapci, jak často děti utíkají, jak dlouho útky trvají, zda se útky u jednotlivých dětí opakují a jakou roli hraje v rámci útků vliv vrstevníků. Na konkrétních případech se pak autorka pokusí přiblížit např. to, jaké jsou příčiny útěku a s jakými poruchami chování jsou útky spojeny. DDÚ v Plzni je záchyťovým pracovištěm pro Plzeňský kraj. To znamená, že dítě, které uteklo z jiného zařízení a bylo chyceno v Plzeňském kraji, je dočasně umístěno právě do DDÚ v Plzni. Z tohoto důvodu se autorka zaměří také na to, odkud utíkaly děti, které byly do tohoto zařízení umístěny na záchyť. Autorka se domnívá, že tento cíl je reálně uchopitelný a dosažitelný.

1 PORUCHY CHOVÁNÍ

Pojem poruchy chování je užíván v řadě disciplín a definován často značně odlišně. Např. medicínská definice uvedená v MKN 10 říká, že: „*Poruchy chování jsou charakterizovány opakujícím se a trvalým obrazem disociálního, agresivního a vzdorovitého chování (WHO, 2018).*“

Při kontaktu s dětmi se můžeme setkat s řadou výchovně nežádoucích projevů. Jedná se zejména o problémy spojené se sociální přizpůsobivostí. Ve většině případech vznikají tyto problémy na podkladě nevhodného výchovného působení, jejich příčina však není jednotná. Faktem však je, že patologické chování bývá často pouze formou obrany nebo reakcí na neschopnost řešit náročné situace v životě jedince (Martínek, 2015).

Slowík (2016) upozorňuje, že sociálně či psychicky podmíněné poruchy chování musíme odlišovat od specifických poruch chování, mezi které řadíme například ADHD. V rámci diagnostiky bychom proto měli být obezřetní. V potaz bychom měli brát také přirozené výkyvy chování v rámci vývojových období (např. období vzdoru) nebo výjimečné situace v životě jedince. Martínek (2015) doplňuje, že mezi poruchy chování stejně tak neřadíme projev duševního onemocnění.

Autoři (Martínek, 2015; Slowík, 2016) se shodují, že poruchy chování jsou často ve formě lhaní, krádeží, záškoláctví, útěků a toulání, agrese a šikany. Slowík (2016) pak zmiňuje také patologické závislosti, sexuální deviace a suicidální jednání. Jedinec zpravidla mívá problémy s respektováním autorit a obecně přijímaných pravidel v dané společnosti.

Příčiny poruch chování můžeme najít např. v patologickém rodinném prostředí, nesprávných výchovných postupech, negativním vlivu vrstevníků, patologických změnách osobnosti, v kombinaci s psychickými poruchami či nemocemi nebo mentálním postižením (Martínek, 2015).

Etiologické faktory poruch chování dělí Kocurová (2002) do tří skupin – predisponující, preformující a provokující. Mezi predisponující faktory řadíme dědičnost, pohlaví nebo také specifické poruchy chování (ADHD), lehké mentální postižení apod. Preformující neboli socializační faktor může být např. vliv rodiny, školy nebo vrstevníků. Mezi provokující faktory spadají např. krize nebo různá věková období (puberta, adolescence).

1.1 KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ

Slowík (2016) klasifikuje poruchy chování podle agresivity, vlivu na socializaci jedince, příčin, stupně společenské závažnosti a podle věku. Co se týče agresivity, dělí autor poruchy chování na agresivní nebo neagresivní poruchy.

Podle vlivu na socializaci jedince dělí autor poruchy chování na **socializované poruchy a nesocializované poruchy**. U socializovaných poruch má jedinec přiměřené sociální vazby, a to jak v rodině, tak i mimo ni. Oproti tomu u nesocializovaných poruch jsou hlubší vztahy jedince (zejména k vrstevníkům) narušené nebo zcela chybí (Slowík, 2016).

Dle příčin rozlišuje autor poruchy psychologicky podmíněné a sociálně podmíněné. **Psychologicky podmíněné poruchy** chování se vyskytují na podkladě patologických stavů psychiky, psychických poruch nebo onemocnění. **Sociálně podmíněné poruchy** chápeme jako odchylky v chování, které jsou způsobené vlivem sociálního prostředí. Nejčastěji se jedná o prostředí rodiny (Slowík, 2016).

V rámci dělení dle stupně společenské závažnosti uvádí Slowík (2016) následující pojmy – disociální chování, asociální chování a antisociální chování. **Disociální chování** chápeme jako nepřiměřené a nespolečenské chování. Toto chování lze napravit běžnými pedagogickými postupy. Příkladem disociálního chování je např. zlovyk, vzdorovitost, negativismus a lež. **Asociálním chováním** rozumíme porušování společenských norem v intenzitě, která nemusí překračovat právní předpisy. Příkladem asociálního chování jsou právě útěky, dále pak záškoláctví nebo závislosti. **Antisociální chování** definujeme jako protispolečenské, tedy chování zaměřené proti druhým lidem. Jedná se o porušování platných zákonů a kriminalitu. Příkladem antisociálního chování tedy může být krádež, vandalství, sexuální delikt, zabití, vražda nebo vystupňované násilí.

Co se věku týče uvádí autoři pojmy jako dětská delikvence, juvenilní delikvence a kriminalita dospělých. **Dětská delikvence**, popř. také predelikvence a nekriminalita, se týká dětí ve věku od 6 do 16 let. Typická je skupinovitost, malá připravenost a malá promyšlenost. **Juvenilní delikvence neboli kriminalita mladistvých** se týká mladistvých ve věku od 15 do 18 let. Váže se zpravidla na období dospívání, proto mají velký vliv sociální změny, vrstevníci, psychosomatický vývoj a sociální nezralost. Typická je častá recidiva.

Kriminalita dospělých se týká jedinců nad 18 let věku, jedná se o závažnou a rozsáhlou trestnou činnost s častou recidivou (Janků, 2009; Slowík, 2016).

2 ÚTĚKY A TOULKY

Útěky a toulky jsou jednou z forem poruch chování. Toulky ve většině případech na útěky navazují a jsou s nimi úzce spojeny. Toulky trvají delší dobu a mohou být spojené se záškoláctvím, trestnou činností apod. Zatímco útěky mívají zpravidla spíše impulzivní ráz, toulky bývají většinou promyšlené a předem plánované. Toulky jsou většinou ukončeny vypátráním dítěte policií (Martínek, 2015).

Útěk je určitou variantou únikového jednání. Klasicky se projevuje tak, že se dítě objeví v situaci, která se mu jeví jako ohrožující nebo jinak nepříjemná, a tak svůj problém vyřeší útekem. Klasicky se můžeme setkat s útekem z domova. V takovém případě se jedná o varovný signál, že rodina nějakým způsobem selhává a dítě v ní necítí pocit bezpečí a jistoty. Dítě utíká, protože nemá potřebné kompetence k tomu, aby situaci zvládlo vhodnějším a zralejším způsobem, anebo protože je problém příliš velký na to, aby si s ním dítě poradilo. Útěky z domova bychom měli řešit ideálně bez zbytečného odkladu, jelikož nefunkční rodina je rizikem pro rozvoj dalších poruch chování dítěte a pro rozvoj jeho osobnosti (Vágnerová, 2002).

Útěk je poměrně velmi častým fenoménem. Přestože není výjimkou, že dítě utíká z domova, nejčastěji se s útekem setkáváme ve výchovných ústavech a dětských domovech se školou. Útěkům bohužel nelze v rámci podmínek těchto zařízení zcela zabránit, omezit je však můžeme díky výchovně režimovým opatřením. Prevence je základ, a tak bychom měli vytvářet preventivní opatření na základě analýzy předchozích útěků. Analyzovat bychom měli zejména motiv a způsob (Jánský, 2014).

Jak již bylo avizováno, toulání trvá delší dobu. To představuje skutečnost, že dítě zřejmě nemá dostatečně vytvořenou citovou vazbu k lidem a k zázemí, ze kterého utíká. Buďto může být prostředí natolik dysfunkční, že na něm dítěti nezáleží, anebo toto prostředí zkrátka odmítá. Toulání bývá spojeno s dalšími poruchami chování, které slouží např. jako prostředek zajištění živobytí. Toulaví jedinci se tak mohou uchýlovat ke krádežím, prostituci, mohou být zneužíváni a velmi často také začnou užívat drogy nebo alkohol. Toulání se může stát návykem, který se v budoucnosti může promítnout jako bezdomovectví anebo neschopnost udržet si stabilní zaměstnání (Vágnerová, 2002).

2.1 KLASIFIKACE ÚTĚKŮ

Jánský (2014) klasifikuje útěky podle motivace a průvodních emocí, způsobu a formy, ale také dle místa a činnosti na útěku. Útěky dle motivace a průvodních emocí mohou být buďto reaktivní a impulzivní nebo plánované a připravované.

Charakteristikou **reaktivních, impulzivních útěků** je nepromyšlenost a neplánovanost. Zpravidla se jedná o impulzivní reakci na stres, krizi nebo situaci, kterou jedinec není schopen řešit. Nejen, že dítě v rámci těchto útěků nepromýšlí útěk jako takový, ale opomíjí také s tím spojená rizika, vysoké nebezpečí zranění sebe samotného nebo pracovníků apod (Jánský, 2014).

Právě u neplánovaných útěků impulzivního rázu dochází k tomu, že je dítě nedostatečně oblečené a bez jídla, hrozí nebezpečí, že nachladne, nadměrně se vyčerpá apod. U dětí s ADHD jsou impulzivní útěky typické (Martínek, 2015).

V případě **plánovaných, připravovaných útěků** je velmi důležitá motivace konkrétního jedince. Podle Jánského (2014) mohou být motivace těchto typů:

- s vysokou mírou emočně podbarveného reaktivního jednání – toto chování může být způsobeno poruchami přizpůsobení, pocitem omezené osobní svobody, problémovými vztahy, steskem nebo odtržením jedince od původního prostředí. Nejčastěji se jedná o útěk v adaptační době pobytu nebo o reakci na nezvládnuté kontakty s blízkými osobami. Příkladem mohou být dospívající děvčata, jež utíkají na základě emočního vztahu k chlapci.
- s charakterem účelově zaměřeného instrumentálního jednání – jedinec racionálně přemýšlí o výhodách, způsobu provedení a prostředcích, které má použít. Na rozdíl od předchozího typu, jedinec zřídka používá emoce. V tomto případě nehovoříme o projevech únikového jednání v krizi, ale spíše o jistém znaku disociální osobnosti. Typická je organizovanost, opakovanost a dlouhodobost útěků do připraveného zázemí.
- zaměřená k okamžitému uspokojení aktuální potřeby – jedinec se často po odeznění této potřeby vrací. Charakteristicky jsou útěky krátkodobé, opakované a s absencí úzkosti. V některých případech se mohou opakovat několikrát i během jednoho dne.

- vyplývající ze způsobu životního stylu, temperamentových dispozic anebo z tendencí k neustálé změně – tyto faktory mohou souviset s neschopností zvládat režim a strukturovat čas. Mohou být způsobeny také sklonem k toulavosti, což je častější u dětí romského etnika a v letním období.

Útěky mohou být **z hlediska četnosti** ojedinělé nebo opakované, chronické. **Z hlediska času** pak útěky dělíme na krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé a útěky v adaptačním období pobytu. Co se týče **způsobu (typu) útěku**, hovoříme buďto o tzv. aktivním překonávání zábran, o využití aktuální příležitosti nebo o pozdním návratu z pobytu mimo zařízení. Útěk může být **individuálním** spontánním činem nebo činem **skupinovým**. V rámci klasifikace může hrát roli také **chování jedince na útěku** (trestná činnost) a **místo pobytu**, tedy zda jedinec utíká k rodině, za kamarády, partnery nebo zda se zdržuje u náhodných známých (Jánský, 2014).

Martínek (2015) podotýká, že v rámci skupinových útěků je právě skupina hlavní hnací silou a má na jednotlivé členy skupiny silný vliv. Jedinci se v rámci skupiny mohou snažit zviditelnit, a tak se často dopouští činů, kterých by se sami nikdy nedopustili. V rámci skupiny často můžeme najít jedince s rolí vůdce, který má tendenci ovládat ostatní kolem sebe, sám trestnou činnost neprovádí, ale navádí k ní ostatní členy. Právě tento jedinec pak z následného vyšetřování vychází jako nevinný svědek.

2.2 DALŠÍ PORUCHY CHOVÁNÍ

Útěky a toulky, jak již bylo avizováno, jsou často spojeny s dalšími poruchami chování. Dítě na útěku se může uchýlit např. ke krádežím, a to obzvláště u skupinových útěků, kde se jedinec může např. chtít zviditelnit mezi vrstevníky, nebo u útěků impulzivních, kdy je jedinec bez jídla apod. Výjimkou není také užívání alkoholu nebo jiných návykových látek na útěku, lhaní o tom, kde dítě bylo, co dělalo atd. Toulky mohou být zase spojovány se záškoláctvím (Martínek, 2015).

2.2.1 KRÁDEŽE

Martínek (2015) uvádí, že pravou krádeží u dítěte či mladistvého rozumíme takové odcizení předmětu, které je vědomé a s plným uvědomováním si nesprávnosti svého chování. V dětském a mladistvém věku má na krádežích podíl prostředí, kde dítě vyrůstá, vrstevníci či nevýhodné postavení v kolektivu. Krádeže jsou v tomto věku způsobeny

psychickým onemocněním pouze výjimečně. Vágnerová (2002) dodává, že o krádeži můžeme mluvit až v době, kdy je dítě schopné pochopit koncept vlastnictví.

Pro posouzení závažnosti krádeže je podstatný způsob provedení. **Neplánované, příležitostné krádeže** se týkají zejména mladších dětí a jedná se zpravidla o impulzivní reakci nebo nezvládnutou aktuální touhou po určité věci. Závažnější jsou **předem promyšlené krádeže**, které se objevují až ve starším školním věku. Čím dříve se objeví, tím je prognóza nepříznivější. Nejzávažnější jsou poté **opakované krádeže ve skupině** (Vágnerová, 2002).

V některých **rodinách** krádeže nejsou považovány za přečin ale spíše jako chování, které rodině prospěje. Proto se můžeme setkat s dětmi, které jsou svými rodiči ke krádežím vedeny, a dokonce za ně pozitivně hodnoceny. Za krádeží může stát také „**neohraničená**“ **touha** po věci, kterou vlastní ostatní, a o které ví, že ji od svých rodičů nikdy nedostane. Velkou roli hrají také **vrstevníci**. V takovém případě se jedinec s podporou ostatních dopouští takového chování, kterého by se sám třeba nedopustil. Příslušnost k partě s asociálním nábojem může být spouštěčem krádeží, obzvláště pokud se jedná o partu zneužívající **návykové látky** – krádež může být cestou, jak získat finanční obnos na drogu nebo drogu jako takovou. Setkat se můžeme také s dítětem, které si kradenými věcmi „**kupuje**“ **lepší pozici a kamarády**. Stejně tak mohou být děti ke krádežím **nuceny svými agresory**. Právě kvůli variabilitě příčin krádeží je důležité vždy nejprve najít tu správnou a podrobně ji vyšetřit. Případný trest by měl následovat až po identifikaci motivu krádeže (Martínek, 2015).

2.2.2 UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Omamné a psychotropní látky nazýváme drogy. Droga je taková látka, která upravuje naše prožívání a jejíž dlouhodobé a pravidelné užívání může vyvolat závislost. Drogy můžeme dělit několika způsoby. Kalina (2015) dělí drogy dle účinku na psychiku, dle potenciálu pro závislost a dle míry rizika. Co se dělení **dle účinku na psychiku** týče, jedná se o hlavní účinek látky v běžně užívaných dávkách. Jedná se o látky tlumivé/narkotika (zpomalení psychomotorického tempa), látky stimulující psychomotoriku neboli psychosomatická stimulancia (zbaví člověka únavy, zrychlují myšlenkové tempo) a halucinogeny (způsobující změny vnímání).

Před tím, než se zaměříme na **dělení dle potenciálu pro závislost**, musíme podotknout, že některé látky vyvolávají spíše fyzickou a některé psychickou závislost. Některé mají silný vliv dokonce na obě tyto stránky. Psychomotorická stimulancia (pervitin, kokain) vyvolávají silnou psychickou závislost, kdežto somatická závislost není tak výrazná. Tyto látky mají silný vzestup tolerance. Halucinogeny (kanabinoidy, LSD) vyvolávají slabou nebo žádnou psychickou závislost a somatická závislost na nich nevzniká. Vzestup tolerance je pouze mírný. Tlumivé látky (benzodiazepiny, alkohol, opiáty, těkavé látky) jsou charakteristické tím, že vyvolávají silnou psychickou i somatickou závislost a silný je taktéž vzestup tolerance (Kalina, 2015).

Dělení dle míry rizika je zřejmě nejznámější dělení, které je hojně užívané v médiích, ale v dnešní době je již zastaralé. Tímto způsobem dělíme drogy na „tvrdé“ (s vyšší mírou rizika) a „měkké“ (nižší míra rizika). V úvahu bychom měli brát nejen škodlivost pro uživatele, ale také pro ostatní. Droga s největší mírou škodlivosti pro ostatní a zároveň celkově je alkohol. Co se škodlivosti pro uživatele týče, nesou vyšší riziko např. heroin, crack nebo metamfetamin (Kalina, 2015).

Užívání návykových látek dětmi a dospívajícími má svá specifika. Takovým příkladem je fakt, že závislost se vytváří podstatně rychleji. Dospívající může za několik měsíců dosáhnout závislosti takového stupně, jež si dospělý může budovat třeba i několik desítek let. Děti a dospívající mají nižší toleranci, menší zkušenosti a oproti dospělým větší sklon k riskování. Z těchto důvodů nesou vyšší riziko těžkých otrav nebo nebezpečného jednání pod vlivem návykové látky. Následkem užívání návykových látek může být zřetelné zaostávání v psychosociálním vývoji nebo problémy v různých oblastech života (rodina, škola, trestná činnost). Co se recidivy závislosti týče, je u dětí a dospívajících častá, avšak dlouhodobá prognóza může být podstatně příznivější (Nešpor, 2011).

2.2.3 LHANÍ

Martínek (2015) upozorňuje, že ne každou nepravdu můžeme nazývat lží. Proto rozlišuje nepravdy na smyšlenky, bájně lži a pravé lži. **Smyslenka neboli konfabulace** se objevuje nejčastěji u dětí předškolního věku a nepovažujeme ji za patologický jev. Smyšlenky bývají způsobeny dětským odlišným způsobem vnímání. Dítě si nepravdivost výroku neuvědomuje a své představy zaměňuje za skutečnost. Smyšlenky ve školním věku (popř. u starších osob) za patologické považovat můžeme. Většinou se jedná o děti s emoční

labilitou, sníženou úroveň rozumových schopností nebo o děti viditelně nevyspělé. **Bájná lež** spočívá ve vyprávění a vymyšlení dlouhých neskutečných příběhů za účelem strhnout na sebe pozornost. Typicky se vyskytuje u dětí zhruba ve věku 10 až 11 let. V období puberty či dospívání již bývá spojena s některou z psychických poruch. V takovém případě se jedinec může dostat do takové situace, kdy sám nerozezná pravdu od lži.

Oproti tomu **pravá lež** je charakteristická tím, že ji jedinec používá vědomě a za nějakým účelem. Je užívána jedinci, kteří jsou schopni plně rozeznat pravdu od nepravdy, a to v okamžiku, kdy se chtějí něčemu vyhnout, něco získat, někým manipulovat atd. Velmi často se s pravou lží můžeme setkat u dětí, jež pocházejí z rodiny s velice tvrdou, trestající výchovou. Pokud je dítě za své prohřešky přísně potrestáno, začne postupem času hledat cesty, jak se trestu vyhnout např. prostřednictvím lží, které začne důkladně promýšlet. Příčinou pravé lži může být také touha po uplatnění se v kolektivu. Většinou se v tomto případě jedná o osobu s pocitem méněcennosti. Jedinec chce své okolí přesvědčit o své výjimečnosti za účelem získání obdivu. Stejně tak se může jednat o projev nechuti cokoliv dělat a vyhnout se tak svým povinnostem (Martínek, 2015).

Vágnerová (2002) uvádí také lhaní s agresivitou a pojem patologická lhavost. **Lhaní s agresivitou** je typické zejména při prosazování vlastních cílů. Jedná se o závažnější odchylku osobnostního vývoje s horší prognózou do budoucnosti. **Patologická lhavost** představuje trvalý osobnostní rys a znak poruchy osobnosti. Jedná se o tendenci, která se vyskytuje již v dětství a trvá dále. Řešení problémů lhaním a podváděním je typické zejména pro anomální, psychopatologickou osobnost.

2.2.4 ZÁŠKOLÁCTVÍ

Samotné chození za školu nemusí znamenat sociální deviaci, jedná se však o určité rizikové chování. Riziko spočívá v tom, že v momentě, kdy dítě nejde do školy, nikdo nad ním nemá dohled. Záškoláctvím rozumíme to, že žák úmyslně zanedbává školní docházku, rodiče o její absenci nevědí, popř. s jeho absencí nesouhlasí (Bělík, 2017).

Kyriacou (2005) dělí záškoláctví na: **pravé záškoláctví** (dítě není ve škole, ale rodiče si myslí opak), **záškoláctví s vědomím rodičů** (přesto, že k absenci žák nemá oprávněný důvod), **záškoláctví s klamáním rodičů** (typicky simulace nemoci), **útěky ze školy**, které jsou také označovány jako „**interní záškoláctví**“ (dítě do školy přijde, ale po zapsání docházky buďto opustí budovu anebo se toulá po ní) a **odmítání školy** (školní fobie, šikana).

Záškoláctví může být impulzivní nebo účelové, plánované. U **impulzivního záškoláctví** žák neplánuje vynechání školy, ale reaguje náhle. Záškoláctví vzniklé impulzivně často trvá i několik dnů do doby, než se rodiče o jeho absenci dozví. Důvodem je strach z následků. Dítě neví, jak situaci vyřešit a bojí se svěřit právě rodičům. **Účelové záškoláctví** bývá způsobem, jak se vyhnout zkoušení, testu, neoblíbenému předmětu nebo vyučujícím (Martínek, 2015).

Příčin záškoláctví může být mnoho. Nejčastějšími jsou negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí a trávení volného času nebo vliv vrstevníků. Co se **negativního vztahu ke škole** týče, často bývá způsoben nižším nebo vyšším nadáním dítěte. Kvůli nižšímu nadání mohou být kárány, trestány, popř. zesměšňovány (nejen spolužáky, ale i vyučujícími). V takovém případě se u dětí vyvíjí pocit méněcennosti, kterému se snaží přirozeně vyhnout. V dalších případech se může jednat o děti, které zahájily školní docházku jako nezralé. Dítě těžce nese odloučení od rodičů, nerespektuje školní řád, často je napomínáno, protože nedává pozor apod. Odpor ke škole však mohou mít také děti mimořádně nadané. Typicky ve vyšších ročnících mohou být tyto děti zesměšňovány třídním kolektivem, mohou být nazývány šplhounem, šprtem apod. Tento stav může zhoršovat také pedagog, pokud žáka oproti ostatním vyzdvihuje a dělá z dotyčného žáka příklad pro ostatní. Častým jevem u dětí mimořádně nadaných jsou také zvláštnosti v chování. Výklad učitele je pro ně nudný, často vyrušují, nadměrně doplňují výklad učitele apod. Dalším příkladem jsou příliš vysoké nároky na žáka. S tímto jevem se nejčastěji setkáváme u víceletých gymnázií nebo výběrových tříd, obzvláště v případě, kdy se do nich děti nedostávají kvůli svému nadání, ale kvůli prestiži nebo vysokému postavení svých rodičů. Nároky jsou na dítě příliš vysoké, ve škole se necítí dobře a mnohdy rezignují. Velkou roli hrají také sociální vztahy ve třídě, ať už mezi žákem a učitelem nebo mezi žáky navzájem. Příčinou záškoláctví může být také špatná integrace (např. dítěte s nějakým typem postižení), slabé sociální postavení v kolektivu, šikana apod. Odpor ke škole však může být způsoben řadou dalších jevů (Martínek, 2015).

Rodinné prostředí má vliv na utváření osobnosti dítěte, jeho vlastností, názorů i na jeho životní styl. Negativní dopad může mít na dítě přehnaná péče společně s vysokými nároky nebo naopak nezájem rodičů o dítě. Dále dítě ovlivňuje např. sociální postavení rodičů, jejich věk, vzdělání, početnost rodiny, způsob soužití rodičů (a celkově vztahy

v rodině) a kvalita rodinné výchovy. Nestálost a nejednotnost ve výchově vedou dítě k nejistotě nebo k pocitu, že si mohou dělat, co chtějí. Příležitosti k záškoláctví dostává dítě zejména v případech, kdy rodiče nekontrolují pravidelně školní práci a výsledky nebo pokud rodiče na své dítě nemají čas (Martínek, 2015).

Co se **trávení volného času týče**, představují **vrstevníci** v jistém směru stresující faktor. Velkou roli hraje zejména potřeba sounáležitosti a tendence zapadnout, tedy obstát v očích vrstevníků a být jimi přijímán. Nároky vrstevníků však bývají daleko vyšší než v ostatních skupinách. Posuzován je způsob vyjadřování, úprava zevnějšku a postoje (např. ke škole a v každé skupině do určité míry také postoj k návykovým látkám). V některých partách (obzvláště v těch s kriminálním programem) může být právě záškoláctví jednou z hlavních podmínek přijetí, pobyt ve škole je nahrazován trávením volného času s partou a často je přítomnost v této partě provázena také zneužíváním návykových látek nebo jiným patologickým chováním (Martínek, 2015).

3 ÚSTAVNÍ A OCHRANNÁ VÝCHOVA

Ústavní a ochranná výchova je upravena **zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů**. Ústavní výchovu v kontextu rodinného práva upravuje také **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších novel**.

Dle § 971 zákona č. 89/2012 Sb. nařizuje soud ústavní výchovu v případě, že je narušena výchova dítěte nebo ohrožen jeho řádný vývoj v takové míře, že je to v rozporu se zájmem dítěte. Nařídí ústavní výchovu může soud také v případě, že rodiče své dítě a jeho výchovu nemohou zabezpečit. V úvahu se berou dřívější opatření a jejich efektivita a možnost dát dítě do péče jiné fyzické osobě. Ústavní výchova by měla být vždy až tou poslední možností. Pokud rodiče nemohou dítě z vážných důvodů zabezpečit pouze na přechodnou dobu, je dítě soudem umístěno do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V tomto zařízení by dítě nemělo strávit více jak šest měsíců. Soud při vybírání zařízení musí brát v úvahu zájmy dítěte, vyjádření OSPOD a měl by vybrat zařízení, které je co nejbližší bydlišti rodičů či jiných osob dítěti blízkých (Česká republika, 2012).

Ústavní výchova může být dle § 972 zákona č. 89/2012 Sb. nařízena pouze na dobu tří let. V případě, že důvody pro nařízení ústavní výchovy stále trvají, je možné ji opakovaně prodlužovat, vždy však nejdéle na dobu tří let. Ústavní výchova musí být soudem neprodleně zrušena, pokud důvody k jejímu nařízení pominou. Dítě zůstává v zařízení pro výkon ústavní výchovy po celou dobu rozhodování soudu. Soud má povinnost podle § 973 zákona č. 89/2012 Sb. minimálně jednou za šest měsíců přezkoumávat, zda důvody pro nařízení ústavní výchovy trvají nebo zda není možné zajistit dítěti náhradní rodinnou výchovu (Česká republika, 2012).

Podmínky pro uložení ochranné výchovy definuje **zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)**. Dle § 22 tohoto zákona může soud pro mládež uložit mladistvému ochrannou výchovu, pokud o výchovu mladistvého není náležitě postaráno (a tento nedostatek nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v té, ve které žije), dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo z důvodu nedostatků na straně prostředí, kde mladiství žije. Ochranná výchova trvá, dokud to vyžaduje její účel,

nejdéle však do dovršení osmnáctého roku věku mladistvého. Prodloužena může být do dovršení devatenáctého roku věku mladistvého v případě, vyžaduje-li to zájem mladistvého (Česká republika, 2003).

Jedlička (2015) doplňuje, že ve výkonu ochranné výchovy je nutností, aby byla řádným pedagogickým vedením zabezpečena příprava chovance na jeho budoucí povolání. Ochranná výchova je vykonávána ve speciálních výchovných zařízeních.

Dle § 1 zákona č. 109/2002 Sb. zajišťují zařízení a střediska základní práva dětí na výchovu a vzdělávání ve spojitosti s ústavními principy a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách. Zařízení i střediska spolupracují s rodinou dítěte a poskytují dítěti i jejich rodinám podporu např. při přechodu do zařízení nebo do původního rodinného prostředí dítěte, v rámci zařízení také při přemístění do náhradní rodinné péče (Česká republika, 2002).

3.1 STŘEDISKO

Účelem středisek je poskytování preventivně výchovné péče s cílem předejít vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje. Stejně tak se snaží o zmírnění nebo odstranění příčin nebo důsledků poruch již vzniklých (Česká republika, 2002).

Střediska výchovné péče spolupracují s dětmi s rizikem poruch chování, s dětmi s již rozvinutými projevy poruch chování, s osobami odpovědnými za jejich výchovu a pedagogickými pracovníky nebo s dětmi, které byly zařazeny do střediska na základě rozhodnutí soudu. Dle § 16 zákona č. 109/2002 Sb. poskytuje poradenské, terapeutické, diagnostické, vzdělávací, speciálně pedagogické a psychologické, výchovné a sociální a informační služby. Dále středisko spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami, speciálně pedagogickými centry, OSPOD a s orgány, jež se podílejí na prevenci sociálně patologických jevů a drogových závislostí (Česká republika, 2002).

3.2 ZAŘÍZENÍ

Účelem zařízení je zajištění náhradní výchovné péče dítěti (zpravidla od 3 do 18 let, výjimečně zletilé osobě do 19 let) v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání (Česká republika, 2002).

Mezi zařízení patří diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou a výchovný ústav. Zařízení poskytují péči dle § 2 zákona č. 109/2002 Sb. dětem s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou a dětem, u nichž bylo nařízeno předběžné opatření. Těmto dětem poskytují zařízení plné přímé opatření, a to v podobě ubytování, stravy a ošacení, ale také úhrady nákladů na vzdělávání (včetně učebních pomůcek) a zdraví (zdravotní služby, léčiva). Dětem je taktéž poskytováno kapesné a věcná pomoc při odchodu zletilých ze zařízení. Dále je možné, aby byly dětem hrazeny jejich potřeby v rámci volného času, různé akce (kulturní, sportovní, soutěžní) anebo náklady na dopravu k osobě odpovědné za jejich výchovu (Česká republika, 2002).

V rámci péče zajišťují zařízení dětem také specifické výchovné a vzdělávací potřeby. Rozsah by měl být odstupňovaný dle věku a samostatnosti dítěte. To je obzvláště důležité, jelikož dle § 2 zákona č. 109/2002 Sb. mohou být do zařízení umístěny také děti s mentálním, tělesným, smyslovým či kombinovaným postižením či vadami řeči, pokud jim byla nařízena ústavní výchova, předběžné opatření nebo uložená ochranná výchova. Důležité je však zvážit, zda by na základě stupně zdravotního postižení nebylo vhodnější umístit dítě do zařízení sociálních služeb nebo do specializovaného zdravotnického zařízení (Česká republika, 2002).

Co se útěků a jejich zabránění týče, zařízení smí dle § 15 zákona č. 109/2002 Sb. použít speciální stavebně technické prostředky a na základě rozhodnutí ředitele také audiovizuální systémy. Ty lze využít pro kontrolu budovy, jejího okolí a pro kontrolu vnitřního prostoru (určeného pro zaměstnance, kam děti nemají přístup). Plány speciálních stavebně technických prostředků a audiovizuální techniky schvaluje ministerstvo a ředitel o nich musí předem informovat děti umístěné v zařízení i všechny zaměstnance (Česká republika, 2002).

3.2.1 DĚTSKÝ DOMOV A DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU

V dětském domově (DD) jsou umístěné děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. Tyto děti jsou zpravidla ve věku od 3 do 18 let. Do DD mohou být umístěné také nezletilé matky spolu s jejich dětmi. DD musí podle § 12 zákona č. 109/2002 Sb. pečovat o jejich individuální potřeby a plnit výchovné, vzdělávací a sociální úkoly. Děti umístěné v DD navštěvují školu, která není součástí dětského domova (Česká republika, 2002).

Základní organizační jednotkou je rodinná skupina, jejíž součástí je pět až osm dětí. Prioritou by mělo být, aby sourozenci byly zařazeny do stejné rodinné skupiny, popř. alespoň do stejného dětského domova (Jánský, 2014).

Jánský (2014) říká, že dětský domov se školou (DDŠ) je speciální školské zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, jehož součástí je příslušný typ školy. Je určen pro děti zpravidla ve věku od 6 let do ukončení povinné školní docházky, jestliže mají uloženu ochrannou výchovu, nařízenou ústavní výchovu, závažnou poruchu chování nebo potřebují specifickou výchovně léčebnou péči (z důvodu přechodné či trvalé duševní poruchy).

Jestliže pominou důvody pro to, aby bylo dítě zařazeno do školy zřízené při dětském domově, může být dítě podle § 13 zákona č. 109/2002 Sb. na základě žádosti ředitele zařazeno do školy, jež není součástí DDŠ. V případě, že dítě ukončí povinnou školní docházku a nemůže se dále vzdělávat na střední škole mimo zařízení nebo neuzavře-li pracovně právní vztah z důvodu pokračujících poruch chování, je dítě přemístěno do výchovného ústavu (Česká republika, 2002).

3.2.2 VÝCHOVNÝ ÚSTAV

Podle § 14 zákona č. 109/2002 Sb. pečují výchovné ústavy (VÚ) zpravidla o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování a nařízenou ústavní výchovou nebo uloženu ochrannou výchovou. Do VÚ lze umístit také děti starší 12 let s uloženu ochrannou výchovou (výjimečně děti s nařízenou ústavní výchovou), jestliže jsou jejich poruchy chování tak závažné, že nemohou být zařazeny do DDŠ (Česká republika, 2002).

Základní organizační jednotkou je výchovná skupina, ve které mohou být podle Jedličky (2015) děti různého věku i pohlaví. Výchovná skupina se skládá minimálně z pěti a maximálně z osmy dětí, a to podle jejich mentálního či zdravotního postižení a míry obtížnosti výchovy. Takové skupiny mohou být minimálně dvě a maximálně jich může být šest.

3.2.3 DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV

V České republice je dle Národního pedagogického institutu České republiky (2023) v současnosti 12 diagnostických ústavů.

Diagnostické ústavy (dále jen DÚ) hrají podle Jánského (2014) v systému péče o dítě s nařízenou ústavní či ochrannou výchovou důležitou roli. Spolupracují s OSPOD a poskytují

podporu školským zařízením ve stejné spádové oblasti. DÚ je upraven § 5 až § 11 zákona č. 109/2002 Sb. Podle tohoto zákona jsou do diagnostického ústavu umísťovány děti s nařízeným předběžným opatřením, nařízenou ústavní výchovou nebo uloženou ochrannou výchovou. Na základě výsledků komplexního vyšetření, zdravotního stavu dítěte a volné kapacity jednotlivých zařízení, může být dítě s uloženou ochrannou výchovou následně přemístěno do DDŠ nebo VÚ.

Podle § 2 zákona č. 109/2002 Sb. plní DÚ úkoly diagnostické, vzdělávací, terapeutické, výchovné a sociální, organizační a koordinační. Pro tyto úkoly jsou charakteristické činnosti jako vyšetření dítěte formou pedagogických a psychologických činností, zjištění úrovně jeho znalostí a dovedností, podle kterých se následně definují specifické vzdělávací potřeby, náprava poruch v sociálních vztazích a v chování dítěte, určení zařízení pro výkon ústavní výchovy, do kterého bude dítě následně umístěno, a sjednocení odborných postupů zařízení ve stejném územním obvodu, orgánů státní správy a osob poskytující péči (Česká republika, 2002).

Podle zákona č. 109/2002 Sb. by dítě v DÚ nemělo strávit více jak 2 měsíce. Během jeho pobytu zpracovává diagnostický ústav komplexní diagnostickou zprávu včetně návrhů specifických výchovných a vzdělávacích potřeb a doporučení vhodných metod a přístupů (tzv. specifický program rozvoje osobnosti). Na základě komplexní zprávy poté DÚ písemně informuje OSPOD o dětech vhodných k osvojení nebo ke svěřením do pěstounské péče (Česká republika, 2002).

Jedlička (2015) upozorňuje na to, že i když je maximální doba pobytu v diagnostickém ústavu osm týdnů, za současné legislativy není možné tuto dobu dodržet.

4 DĚTSKÝ DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV V PLZNI

Klientelou Dětského diagnostického ústavu v Plzni jsou děti obou pohlaví, které si plní povinnou školní docházku. Tyto děti jsou charakteristické např. tím, že:

- mají problémy s chováním ve škole, mimo školu anebo v rodině;
- ocitly se ve složité situaci;
- žijí v problematických podmínkách (týrání, zneužívání, zanedbávání) anebo pocházejí ze znevýhodněného sociokulturního prostředí;
- jejich okolí (instituce, rodina) je znepokojeno chováním dítěte, jeho prožíváním a vývojem;
- mají negativní postoj ke škole, který je spojený s dlouhodobým záškoláctvím, nebo jsou ve škole neúspěšné;
- selhávají v sociálních, rodinných a jiných vztazích;
- páchají trestnou činnost;
- mají problém s látkami vyvolávajícími závislost (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, 2024).

Pod spádový obvod DDÚ v Plzni patří Plzeňský a Karlovarský kraj. V případě naplnění sítě zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsou poté přijímány děti z jiných krajů (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2024).

4.1 POSTUPY PŘI PŘIJÍMÁNÍ, PŘEMISŤOVÁNÍ A PROPOUŠTĚNÍ DĚTÍ

K pobytu do DDÚ v Plzni jsou přijímány děti plnící povinnou školní docházku na základě nařízené ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo předběžného opatření (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2024).

4.1.1 PŘÍJEM DÍTĚTE NA DIAGNOSTICKÝ POBYT

Dítě přijímá sociální pracovníce (od zákonných zástupců nebo sociální pracovníce) a společně s ním přebírá pravomocné rozhodnutí nebo předběžné opatření soudu a písemné vyjádření lékaře o aktuálním zdravotním stavu dítěte. Bez těchto dokumentů nemůže být dítě přijato. Dále sociální pracovníce převezme osobní list, rodný list, výpis z katalogového listu s vyznačením roku školní docházky a zdravotní dokumentaci (průkaz zdravotní pojišťovny, očkovací průkaz, lékařské potvrzení o zdravotní způsobilosti k umístění dítěte do DDÚ). Tyto doklady je možné předložit dodatečně, a to bez zbytečného odkladu orgánem SPOD. Povinností sociální pracovníce je také odeslat do 3 pracovních dnů

oznámení o přijetí zákonným zástupcům, příslušnému soudu a OSPOD (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Poté dítě přebírá švadlena, která zajistí dítěti kompletní vybavení po stránce ošacení. Dále švadlena sepisuje šatní lístek, vydává ložní prádlo a hygienické potřeby a od dítěte přebírá cennosti, které eviduje a uschovává (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Dále zdravotní asistent pedagoga zkontroluje zdravotní dokumentaci a zdravotní stav dítěte (popř. přebírá léky, které dítě užívá) a předá dítě ke vstupnímu pohovoru psychologovi nebo etopedovi. Vstupní pohovor je důležitý, jelikož na základě získaných informací odborníci doporučují okruhy pro stanovení programu rozvoje osobnosti dítěte. Poté je dítě předáno do třídy nebo do výchovné skupiny. Zde se dítě seznámí s vychovatelem, ostatními dětmi a s prostory zařízení. Dítě je také seznámeno s Vnitřním řádem a Bezpečností a ochranou zdraví při práci. Tuto záležitost dítě potvrdí svým podpisem v osobním listu (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna (2023) ve výroční zprávě uvádí, že: „všichni zúčastnění pracovníci dbají na profesionální úroveň jednání s předávajícími pracovníky i s dítětem. Vytváří vstřícnou atmosféru, neboť přijetí dítěte do zařízení je výrazným zásahem do jeho dosavadního života.“

4.1.2 PŘÍJEM DÍTĚTE NA ZÁCHYT A NÁSLEDNÉ PŘEDÁNÍ

DDÚ v Plzni má povinnost vždy převzít dítě zadržené na útěku z jiného zařízení, pokud bylo chyceno v Plzeňském kraji. Takové přijetí není podmíněno předložením výše zmíněných dokumentů o zdravotní způsobilosti dítěte. Zdraví dítěte je však ověřováno a zařízení má povinnost učinit takové kroky, aby byl zdravotní stav dítěte řádně zajištěn (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Součástí příjmu zadrženého dítěte je spolupráce s Policií ČR, která současně s dítětem předá záznam a informace o provedených opatření. Policie ČR provádí při předání dítěte v přítomnosti přijímacího pracovníka kontrolu zadrženého. Dítěti jsou případně odebrány nebezpečné či nevhodné předměty (např. drogy, alkohol, cigarety, ostré předměty, mobilní telefon, peníze apod.). Osobní věci dítěte jsou uloženy na vychovatelnu.

Neučiní-li tak Policie ČR, má DDÚ povinnost oznámit bez zbytečného odkladu přijetí dítěte na záchyt tomu zařízení, ze kterého dítě uteklo. S dítětem je taktéž proveden pohovor (s etopedem či psychologem, popř. s přijímacím pracovníkem), jehož písemný zápis se v zařízení ukládá (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Pokud tomu nebrání závažné okolnosti, je dítě zapojeno do běžných činností spolu s ostatními dětmi, a to v budově a pod přímým dozorem až do doby, než si dítě vyzvednou pracovníci ze zařízení, ze kterého dítě uteklo. Při předání dítěte pracovníkům kmenového zařízení jsou předány všechny osobní věci dítěte a je vyřízena potřebná administrativa (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

4.1.3 PROPOUŠTĚNÍ DÍTĚTE Z DIAGNOSTICKÉHO POBYTU

Jestliže byla dítěti uložena ochranná výchova, rozhoduje o dalším umístění dítěte DDÚ ve správním řízení, v ostatních případech rozhoduje soud. Závěrečná diagnostická zpráva, která je předána společně s dítětem, obsahuje zprávu sociální pracovnice, psychologa a etopeda společně s programem rozvoje osobnosti, didaktický nálezný (zpracován školou) a zprávu o zdravotním stavu. Během diagnostického pobytu dítěte spolupracuje a konzultuje etopedický úsek DDÚ s OSPOD a doporučuje optimální kroky pro řešení situace dítěte. Na základě toho poté OSPOD překládá soudu návrh na řešení situace dítěte – zda bude dítě navraceno do rodiny nebo přemístěno do jiného zařízení (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Případné následné zařízení je předem kontaktováno a seznámeno se základními informacemi o dítěti. V dohodnutý termín je poté dítě převezeno pověřeným pracovníkem z DDÚ, popř. pracovníkem z následného zařízení. Společně s dítětem jsou předány všechny dokumenty, které DDÚ obdrželo při příjmu dítěte, a navíc také návrh klasifikace za dobu pobytu a komplexní závěrečná diagnostická zpráva. O přemístění dítěte musí sociální pracovnice písemně informovat rodiče, soud a OSPOD, a to do 3 pracovních dnů (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

4.2 VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI

Cílem výchovně vzdělávacích činností DDÚ je mimo jiné diagnostika a prevence sociálně patologických jevů. Metody slouží ke zjišťování, rozpoznávání a určování

problému, a to v širších souvislostech na základě anamnézy. Jako další cíl uvádí zařízení např. změnu postoje či vztahu dítěte ke škole a motivaci k potřebě celoživotního vzdělávání (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Výchova dětí v DDÚ prochází všemi činnostmi a je založena na aktivním přijetí a dodržování pravidel. Základem výchovy je tolerance, úcta a vzájemný respekt. Součástí výchovy jsou: kulturní a společenské akce, aktivity podporující pocit zodpovědnosti, sounáležitosti, přátelství a péče o druhé. Výchova je také cílena na zdravý životní styl, protidrogovou prevenci, proti rasismu a nesnášenlivosti. Toho se zařízení snaží dosáhnout především pomocí rozvoje osobnosti žáků, podporováním jejich sebeúcty a seberealizace a budováním pozitivních postojů (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

Zájmové činnosti jsou pravidelné a realizované především v odpoledních hodinách či o víkendech. Na tvorbě plánu aktivit se děti mohou podílet. Jako zájmové činnosti uvádí DDÚ např.: plavecký výcvik, vaření, keramiku, posilovnu, stolní tenis, jógu, fitness anebo tělocvičnu (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

4.3 POSTUPY PŘI ÚTĚKU

V rámci zařízení mají všichni pracovníci povinnost zabezpečovat a dodržovat všechna opatření, aby byla útěkovost omezena. Za děti vždy zodpovídá někdo z pedagogických pracovníků, a to podle rozvrhu služeb přímé práce s dětmi nebo školního rozvrhu. Tento pracovník má povinnost ihned po zjištění útěku okamžitě informovat telefonicky Policii ČR a osoby odpovědné za výchovu. Pedagogický pracovník sdělí Policii ČR osobní data dítěte, bydliště obou rodičů, stručný popis dítěte a také pravděpodobný směr útěku. Stejně osoby informuje po návratu dítěte pracovník, který dítě navracené z útěku, přijímá. Útěky s sebou nesou také potřebnou administrativu – konkrétně se jedná o příslušné protokoly o útěku, jejichž kopie odesílá sociální pracovníce na OSPOD a soud. Je zapotřebí se také osobně dostavit na obvodní oddělení Policie ČR s vyplněnými tiskopisy (Dětský diagnostický ústav, středisko výchovné péče, základní škola a školní jídelna, 2023).

5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Kvalitativní výzkum je orientován holisticky, tzn. že výzkumný vzorek zkoumáme dle možností v celé šíři a všech možných rozměrech. Oproti tomu v rámci kvantitativního výzkumu je výzkumný vzorek zkoumán reduktivně, z čehož vyplývá, že zjištění mohou být přesnější ale bez kontextu (Ferjenčík, 2015).

Proto byl pro bakalářskou práci zvolen výzkum smíšený, který Skutil (2011) definuje jako obecný přístup, ve kterém se prolínají metody a techniky kvantitativní i kvalitativní. Výhodou kombinace kvalitativního a kvantitativního přístupu je vzájemná kompenzace slabín každého z nich.

5.1 VÝZKUMNÉ METODY

Pro bakalářskou práci autorka zvolila analýzu dokumentů, která sloužila ke zjištění statistických dat útěků a jejich specifik, a případové studie pro zkoumání konkrétních případů a k jejich porozumění.

Obsahová analýza neboli analýza dokumentů je formou kvalitativního výzkumu a soustředí se na rozbor většinou písemného sdělení, např. pedagogické dokumentace. V pedagogickém i v psychologickém výzkumu patří k základním činnostem. Jedná se o takové techniky, které slouží k objektivnímu a systematickému popisu obsahu (Ferjenčík, 2015; Skutil, 2011).

Případovou studií neboli kazuistikou rozumíme popis jednotlivého případu, což může být jedince, skupina lidí nebo instituce. Jedná se o detailní studium jednoho nebo několika málo případů a o zachycení jejich složitosti. Často nemají výzkumný účel, ale jsou zaměřené diagnosticky s předpokladem, že důkladným prozkoumáním jednoho případu porozumíme lépe jiným, podobným (Skutil, 2011).

5.2 SBĚR DAT

Sběr dat k výzkumu této bakalářské práce byl realizován ve dvou částech. V první části se jednalo o analýzu statistických údajů dostupných v interním programu Foster, ve kterém si zaměstnanci DDÚ v Plzni vedou veškeré údaje o dětech a záznamy z jejich pobytu.

Ve druhé části se autorka věnovala zpracovávání případových studií dětí, které se během svého pobytu v Dětském diagnostickém ústavu v Plzni dopustily útěku. Děti byly

vybírány na základě doporučení sociální pracovnice z DDÚ v Plzni tak, aby byla každá případová studie útěku jiná a něčím zajímavá.

5.3 VÝZKUM

Hlavním cílem výzkumu bakalářské práce bylo zjistit specifika/charakteristiky útěků dětí z Dětského diagnostického ústavu v Plzni.

5.3.1 DÍLČÍ CÍLE

Na základě výše uvedeného hlavního cíle autorka stanovila následující dílčí cíle:

- Zjistit, jaká je frekvence útěků
- Zjistit, zda se útěků dopouští spíše chlapci nebo dívky
- Zjistit, jestli jsou útěky spíše jednorázové nebo opakované
- Zjistit, jestli jsou útěky spíše individuální či skupinové
- Zjistit, kolik času děti stráví na útěku
- Zjistit, odkud utíkaly děti, které byly umístěny na záchyt do DDÚ
- Zjistit, s jakými dalšími poruchami chování jsou útěky spojeny

5.3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Z výše uvedených dílčích cílů autorka vytvořila následující výzkumné otázky:

1. Jaká je frekvence útěků?
2. Dopouští se útěků spíše chlapci nebo dívky?
3. Jaká je recidiva útěků?
4. Jsou útěky spíše individuální nebo skupinové?
5. Jak dlouho útěky trvají?
6. Odkud utíkaly děti, které byly umístěny na záchyt do DDÚ?
7. S jakými dalšími poruchami chování jsou útěky dětí spojeny?

6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

6.1 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Výzkumným souborem jsou děti umístěné v DDÚ v Plzni v období od 1. ledna 2019 do 31. prosince 2023. Jedná se konkrétně o 314 dětí s nařízenou ústavní výchovou (95 dětí) nebo s nařízeným předběžným opatřením (219 dětí).

Tabulka č. 1: Děti umístěné v DDÚ v Plzni ve vybraných letech

<i>Počet dětí</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2019-2023</i>
<i>Předběžné opatření</i>	65	57	68	61	59	219
<i>Z toho chlapci</i>	34	34	44	38	35	130
<i>Z toho dívky</i>	31	23	24	23	24	89
<i>Ústavní výchova</i>	38	22	19	24	25	95
<i>Z toho chlapci</i>	26	11	14	15	13	60
<i>Z toho dívky</i>	12	11	5	9	12	35
<i>Celkem</i>	103	79	87	85	84	314

Zdroj: vlastní analýza, 2024

V DDÚ v Plzni nepobývalo v námi analyzovaném období žádné dítě mladší 6 let věku. Nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou chlapci ve věku 15 až 18 let, druhou nejpočetnější skupinou jsou poté chlapci ve věku 6 až 15 let. Oproti tomu nejméně zastoupenou skupinou jsou dívky ve věku 6 až 15 let společně s chlapci nad 18 let.

Tabulka č. 2: Děti umístěné v DDÚ v Plzni v období od 1. ledna 2019 do 31. prosince 2023 podle věku

<i>Počet dětí</i>	<i>Chlapci</i>			<i>Dívky</i>		
	<i>PO</i>	<i>ÚV</i>	<i>Celkem</i>	<i>PO</i>	<i>ÚV</i>	<i>Celkem</i>
<i>6 až 15 let</i>	52	18	70	27	12	39
<i>15 až 18 let</i>	54	27	81	30	13	43
<i>Nad 18 let</i>	24	15	39	32	10	42

Pozn.: PO = předběžné opatření; ÚV = ústavní výchova

Zdroj: vlastní analýza, 2024

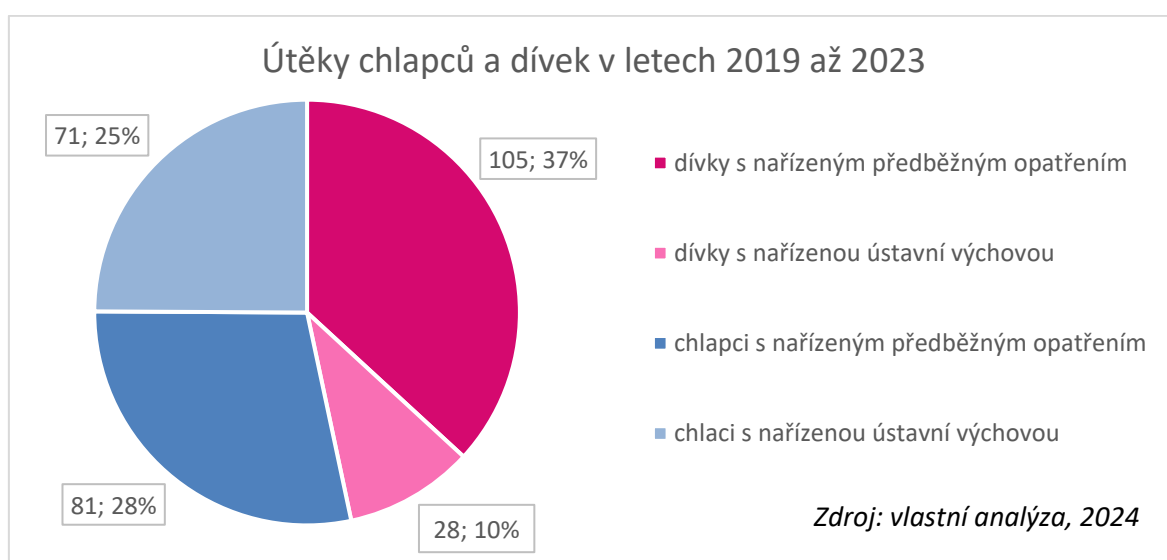
6.2 ANALÝZA DAT

V letech 2019 až 2023 zaznamenal DDÚ v Plzni celkem 285 útěků. Konkrétně se jednalo o 124 útěků dívek a 152 útěků chlapců.

6.2.1 ÚTĚKY CHLAPCŮ A DÍVEK

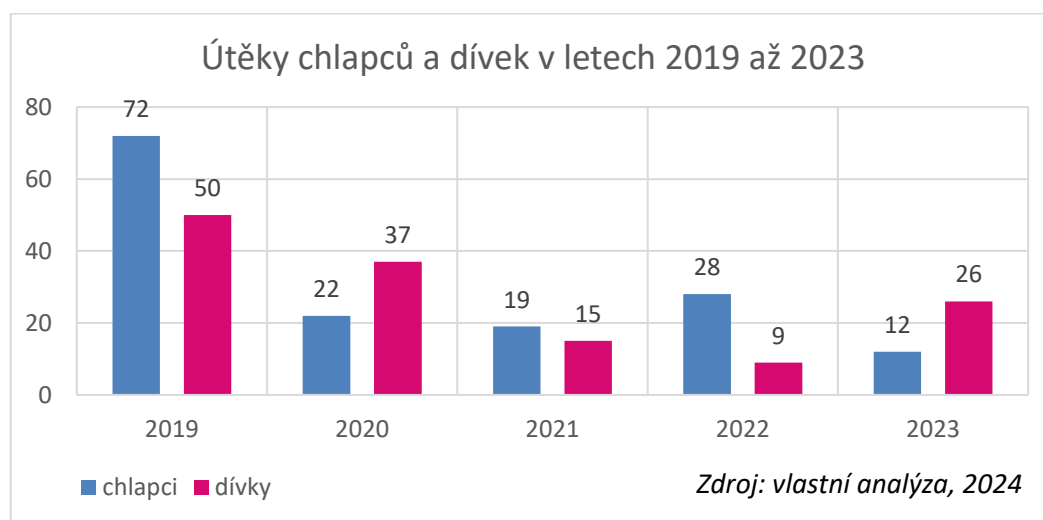
Zatímco útky chlapců s nařízenou ústavní nebo s nařízeným předběžným opatření jsou téměř vyvážené, útky dívek s nařízeným předběžným opatřením velmi převažují nad útky dívek s nařízenou ústavní výchovou

Graf č. 1: Útky chlapců a dívek v letech 2019 až 2023

V rámci celého pětiletého období byly útky chlapců i dívek více méně vyrovnané, útky chlapců činily 53 % a útky dívek 47 %.

Graf č. 2: Útky chlapců a dívek v letech 2019 až 2023

Co se porovnání v jednotlivých letech týče, v letech 2019 a 2022 výrazně převažovaly útěky chlapců a v letech 2020 a 2023 zase útěky dívek. V roce 2021 byly útěky dívek a chlapců vyvážené, avšak mírně převládají útěky chlapců.

6.2.2 DÉLKA ÚTĚKŮ

Nejkratší útěky byly v roce 2023. V tomto roce strávily děti na útěku celkem 43 dnů a v průměru trval jeden útek něco málo přes 1 den. Oproti tomu nejvíce dnů na útěku pobýly děti na útěku v roce 2020, a to 767 dnů. Průměr délky útěků byl ale největší v roce 2021, kdy jeden útek v průměru trval necelých 15 dní.

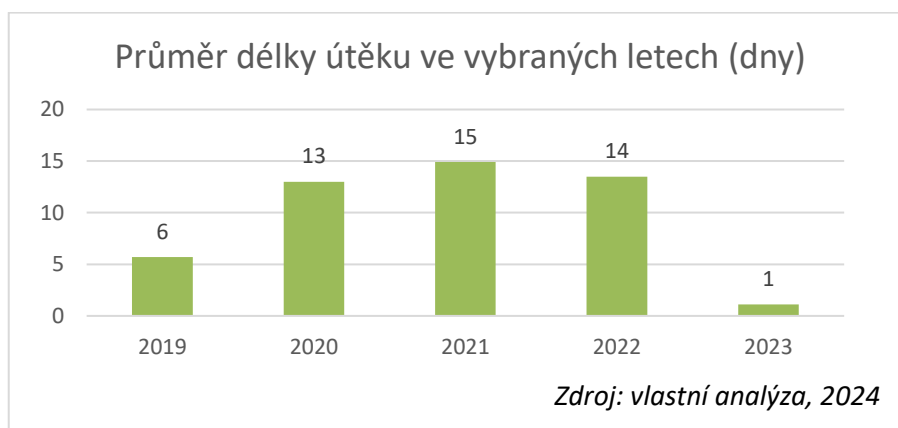
Tabulka č. 3: Průměrná délka útěku

Útěky	2019	2020	2021	2022	2023
Počet útěků	122	59	34	37	38
Počet dnů na útěku	699	767	506	498	43
Průměr délky útěku (dny)	5,7	13,0	14,9	13,5	1,1

Zdroj: vlastní analýza, 2024

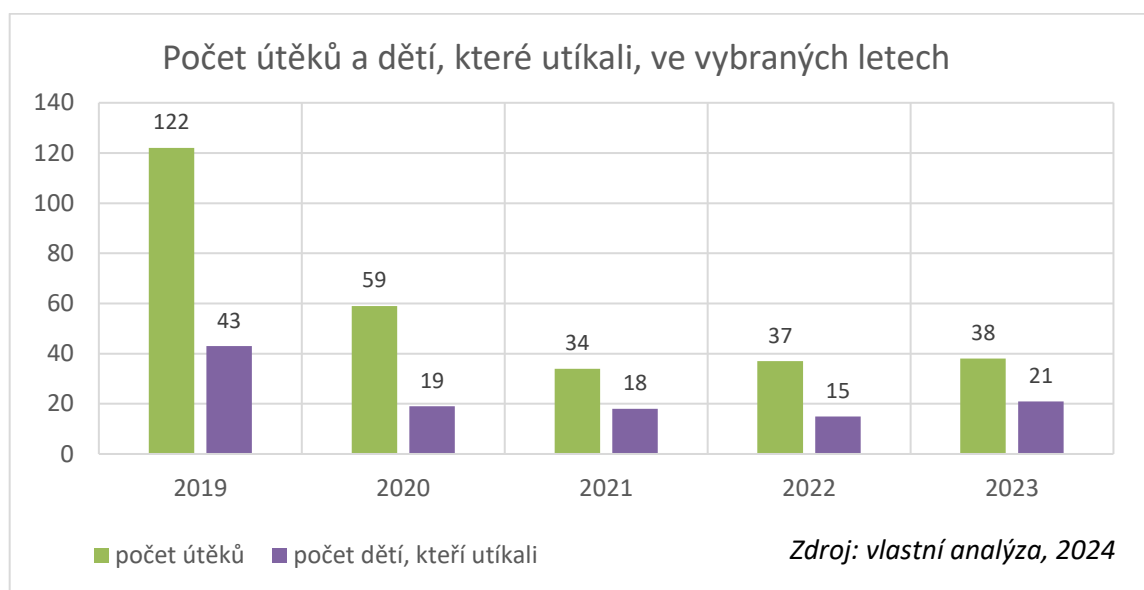
Pro lepší porovnání délky útěků v jednotlivých letech se můžeme podívat na následující graf č. 3.

Graf č. 3: Průměr délky útěku ve dnech ve vybraných letech

6.2.3 FREKVENCE ÚTĚKŮ

V grafu č. 4 můžeme vidět, že největší počet útěků (122) byl v roce 2019, v následujícím roce se snížil zhruba o polovinu (59) a poté se počet útěků držel pod hranicí 40 útěků za rok.

Graf č. 4: Počet útěků a dětí, které utíkaly, ve vybraných letech

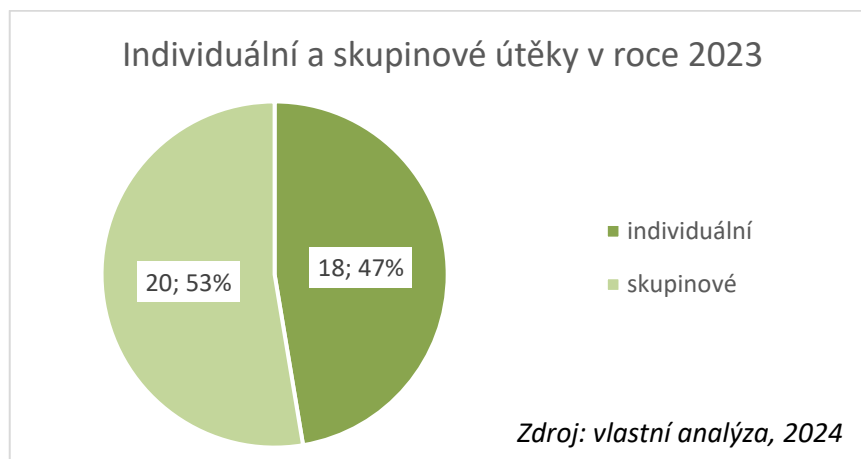
Porovnáme-li pouze rok 2019 a 2023, vyplývá nám z grafu č. 4, že počet útěků se snížil zhruba o třetinu a počet útěkářů zhruba o polovinu.

6.2.4 SOCIÁLNÍ FAKTOR ÚTĚKŮ

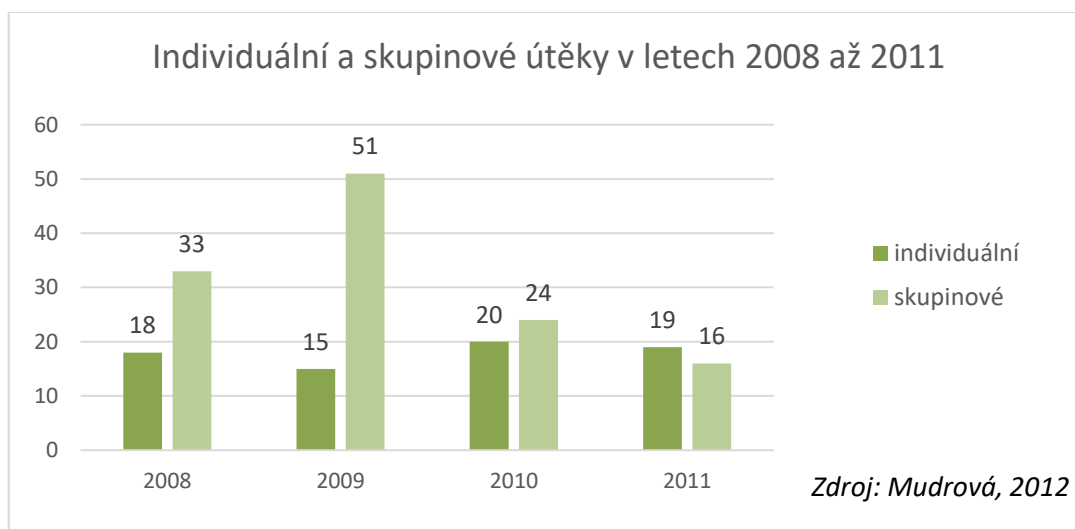
DDÚ v Plzni si data k útěkům vede pouze elektronicky v interním programu Foster. V záznamu každého dítěte jsou také informace o jeho útěcích. Záznamy zaměřené pouze na útky tento program negeneruje. Proto bylo velmi náročné dohledávat data k útěkům za posledních 5 let a na to bohužel ani nemají zaměstnanci DDÚ kapacitu. Také není možné, aby přístup k těmto záznamům byl poskytován někomu zvenčí. Z tohoto důvodu autorka uvádí statistiky sociálního faktoru útěků pouze za rok 2023, tedy data nejaktuálnější.

Za rok 2023 bylo zaznamenáno 18 individuálních útěků a 20 skupinových. V této kapitole se skupinový útek uvádí jako jeden, bez ohledu na počet účastníků. Pro lepší představu přikládám přílohu č. 1, která obsahuje přehled útěků v roce 2023. Zajímavým faktem vyplývajícím z této přílohy je, že většina skupinových útěků se odehrála ve dvojicích. Existuje však jeden případ, kde utekly tři děti, konkrétně 2 bratři s kamarádem.

V grafu č. 5 můžeme vidět, že skupinové útky mírně převládají nad útky individuálními. Z přílohy č. 2: Děti a jejich útky v roce 2023 vyplývá, že v daném roce utíkalo celkem 21 dětí. Z toho 15 dětí uteklo pouze ve skupině a nikdy individuálně.

Graf č. 5: Individuální a skupinové útky v roce 2023

Jelikož autorka získala v DDÚ data pouze za rok 2023, přikládá pro porovnání v čase následující graf. Zatímco v letech 2008 až 2010 převažovaly skupinové útky, v roce 2011 mírně převažovaly útky individuální, a stejně tak i v roce 2023.

Graf č. 6: Individuální a skupinové útky v letech 2008 až 2011

6.2.5 RECIDIVA ÚTĚKŮ

Informace o tom, kolikrát jaké dítě uteklo, nám bylo poskytnuto pouze za rok 2023. Toto omezení platí z důvodu uvedeného v podkapitole 6.2.3 Sociální faktor úteků.

V roce 2023 bylo v zařízení 21 dětí, které utíkaly. Pouze jednou za rok 2023 uteklo celkem 8 dětí. Dvakrát uteklo 6 dětí, třikrát utekly 4 děti a čtyři nebo vícekrát utekly celkem 3 děti.

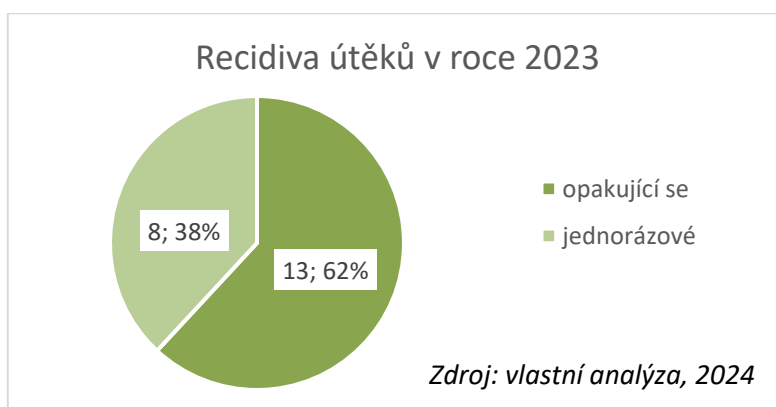
Tabulka č. 4: Recidiva útěků dětí z DDÚ Plzeň za rok 2023

Počet útěků	Počet dětí
1	8
2	6
3	4
4 a více	3

Zdroj: vlastní analýza, 2024

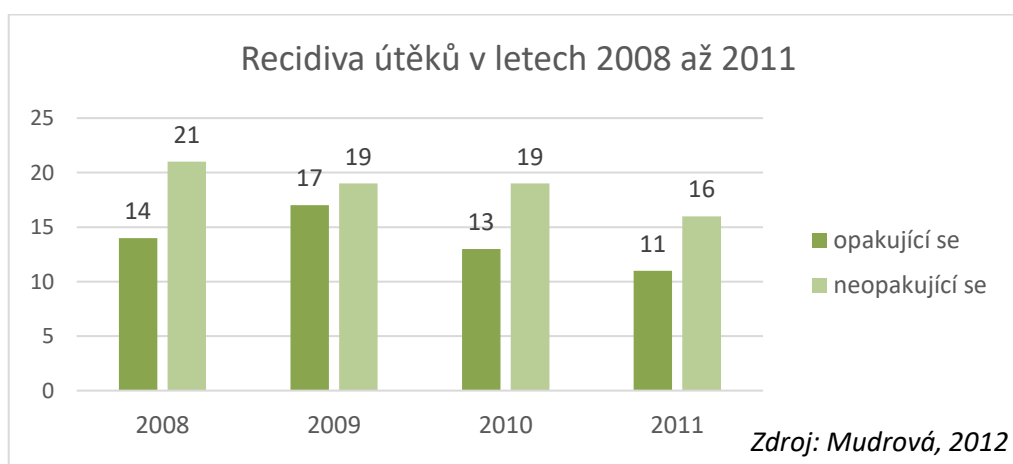
V následujícím grafu č. 7 můžeme vidět, že útky 8 dětí byly pouze jednorázové. Zbýlých 13 dětí své útky zopakovalo a připadá na ně zbylých 30 útěků.

Graf č. 7: Recidiva útěků v roce 2023

Pro alespoň nějaké porovnání v čase autorka přikládá graf. č. 8. Můžeme si všimnout, že zatímco v letech 2008 až 2011 převažovaly útky jednorázové, v roce 2023 je tomu naopak.

Graf č. 8: Recidiva útěků v letech 2008 až 2011

6.2.6 ZÁCHYTY ZA ROK 2023

Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.1.2 Příjem dítěte na záchyt a následné předání, Dětský diagnostický ústav v Plzni funguje jako záchytové pracoviště pro Plzeňský kraj.

V roce 2023 bylo v Plzeňském kraji zachyceno a následně umístěno do DDÚ v Plzni celkem 73 dětí na útěku. Kromě kraje Plzeňského utíkaly děti z kraje Karlovarského, Středočeského, Ústeckého, Libereckého, Vysočina a z Hlavního města Praha. Podrobnější přehled o počtech útěků nalezneme v následující tabulce č. 5.

Tabulka č. 5: Záchyty za rok 2023 podle místa kmenového zařízení dětí na útěku

<i>Kraj</i>	<i>Zařízení</i>	<i>Počet záchytů</i>		
Plzeňský	DDŠ Měcholupy	4	41	
	DD Nepomuk	1		
	VÚ Terešov	4		
	VÚ a DDŠ Hostouň	VÚ Hostouň – Medvědí Kámen		3
		DDŠ Hostouň		12
		VÚ Hostouň		17
Karlovarský	DD Mariánské Lázně a Aš (z pracoviště v Aši)	2	6	
	DDŠ Žlutice	4		
Praha	DÚM Praha	5	9	
	DDÚ Praha	2		
	DÚ a SVP Hodkovičky (z DÚ)	2		
Středočeský	VÚ Obořiště	4		
Vysočina	VÚ a SVP Černovice (z VÚ)	2	4	
	VÚ Velké Meziříčí	1		
	VÚ a DDŠ Počátky (z DDŠ)	1		
Ústecký	VÚ a SVP Pšov (z VÚ)	3	8	
	VÚ a DDŠ Místo (z DDŠ)	2		
	VÚ a SVP Buškovice (z VÚ)	3		
Liberecký	DDÚ a SVP Liberec	1		

Zdroj: vlastní analýza, 2024

6.3 PŘÍPADOVÉ STUDIE

Jména uvedená v následujících případových studiích jsou za účelem zachování anonymity dětí změněna.

V každé případové studii nalezneme informace o tom, proč bylo dané dítě do Dětského diagnostického ústavu v Plzni umístěno, popř. jeho historii v jiných zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy. Popsána je také rodinná situace a osobní anamnéza s popsány konkrétními poruchami chování, jež v mnoha případech úzce souvisí s útekem.

6.3.1 DAVID

David se narodil v roce 2009 ze vztahu rodičů, kteří nebyli manželé. Rodiče dlouhodobě nebydleli ve společné domácnosti. Otec byl odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, a tak byl David umístěn do péče matky. Matka si následně našla partnera a později se za něj vdala. Bohužel v tomto manželství často probíhaly hádky, a to v přítomnosti dětí. Situace byla řešena dokonce Policií ČR. Matka je nyní v podmínce za zanedbání péče a její nový manžel byl odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody za týrání.

Co se sourozenců týče, má David mladší sestru, která je umístěna v jiném zařízení (dětský domov) a další tři polorodé sourozence, jež jsou v péči zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Ještě před umístěním Davida do Dětského diagnostického ústavu v Plzni, pobýval David v dětském domově (dále jen DD) a následně v dětském domově se školou (dále jen DDŠ). Z DD byl přemístěn do DDŠ kvůli jeho problémovému chování, které DD nezvládal usměrňovat. Konkrétně se jednalo o hrubé chování vůči ostatním dětem, slovní vulgaritu, fyzické vyhrožování dospělým, provokování, účelové jednání, nerespektování autorit a útek.

V DDŠ David společně s dalšími nezletilými napadl vychovatelku. Zřejmě plánovali vychovatelku omráčit, okrást ji a utéct. David udeřil vychovatelku kovou tyčí ze šatní skříně zezadu do hlavy a vychovatelce tak způsobil tržnou ránu. Nepovedlo se jim však vychovatelku omráčit, a tak jejich plán selhal. Bylo nutné děti, které se na incidentu podílely oddělit, a proto byl David v roce 2023 přemístěn do DDÚ v Plzni.

Co se týče útěků z předchozích zařízení, nejčastěji se jednalo o útěk v souvislosti s kouřením. David se často vzdálil od skupiny, aby si zakouřil, utekl ze skupinové činnosti apod.

V říjnu roku 2023 utekl David společně s kamarádem z DDÚ v Plzni v době vyučování. Ještě téhož dne byly oba zadrženi Policií ČR při hlídce. Po návratu chlapci vypověděli následující:

Ráno cestou do L-Klubu, který děti společně s učiteli pravidelně navštěvují, se David svěřil kamarádovi Z., že uteče. Nakonec utekli oba dva. Tramvají se dopravili na hlavní nádraží a odtud jeli do Chebu. Zde chvíli pobýli u nějakých holek a údajně se bavili o tom, že se přihlásí na policii, to však David nechtěl. Na útěku si David opatřil nějaké návykové látky (neupřesnil však jaké). Během útěku šli chlapci kolem nějakých chat a někoho požádali o pití. Dle chlapce Z. chtěl David nějakého kluka přepadnout. David se svěřil, že chtěl také do Prahy za mámou, aby ztrestal jejího partnera. David také uvedl, že mu bylo líto sestry chlapce Z., jelikož brečela a moc chtěla, aby se vrátil domů. Také konstatoval, že když ho něco napadne, tak to prostě udělá a nepřemýšlí o tom. Zpětně David vyhodnotil, že měl nějaké problémy s holkami a že za útěk prý mohla dívka N., což jí prý také napsal. Utíkat prý ale už nechce.

Zaměstnanci DDÚ vyhodnotili, že David ze svých činů viní druhé a nepřijímá zodpovědnost. Příčinou útěku byla s největší pravděpodobností touha po svobodě a útěk byl plánovaný. Davidovi doporučili, aby nejednal hned, jakmile dostane nápad, ale aby vždy promyslel důsledky svého jednání.

6.3.2 ANNA

Anna se narodila v roce 2009. V září roku 2022 se dívka telefonicky obrátila na Policii ČR a žádala o umístění do zařízení. Jako důvod uvedla, že její otec užívá nadměrně alkohol, neustále mají mezi sebou konflikty, nestará se o ní a nezajišťuje dostatek potravy. S matkou si prý nerozumí. Matka údajně také užívá alkohol a má nového manžela, kterého dívka nesnese. Anna má jednoho sourozence.

Následně byla Anna umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Zde však porušovala pravidla, byla drzá, odmítala, vymýšlela si a utíkala, a proto byla přemístěna do DDÚ v Plzni.

Co se týče adaptačního procesu, byla Anna s přesunem smířená, dodržovala vnitřní řád zařízení, ale vinila ostatní. V kolektivu nezapadla kvůli svému neomalenému, nadřazenému a chlapeckému vystupování. Snažila se s ostatními spřátelit, snaha však nebyla opětována.

Celkově je Anna extrovertně laděná, výbušná a energetická. Ne vždy dokáže správně odhadnout hranice. Dívka je emočně labilní se sklonem k afektivnímu prožívání a pod tlakem jedná impulsivně. Svého jednání často zpětně lituje a dokáže se omluvit. Ráda experimentuje, vrhá se do věcí bez rozmyslu a nevnímá dostatečně hrozící nebezpečí.

Anna je kuřačka a má zkušenosti také s THC a alkoholem. Školní docházku zanedbává. U Anny se vyskytují útekové tendence (zejména v období nejistoty) a tendence k fyzické i slovní agresivitě, včetně autoagrese (sebepoškozování nejčastěji v podobě řezných ran). U dívky můžeme pozorovat také jakousi potřebu/touhu „žít jinou realitu“. Riziková je otevřenost Anny k blízkým vztahům se staršími muži. V minulosti došlo k nechtěnému pohlavnímu styku.

Co se útěků týče, Anna se dvakrát nevrátila z vycházky a jednou se včas nevrátila z pobytu doma.

Annin první útěk byl předem plánovaný a proběhl v lednu roku 2023, kdy se dívka nevrátila ze samostatné vycházky povolené na 2,5 hod. Na útěku strávila týden, než byla nalezena Policií ČR a dovezena zpět do zařízení. Po útěku podávala dívka lživé informace a snažila se zakrýt, kde byla a s kým. Jelikož byla nalezena v Domažlicích, v jejichž blízkosti bydlí Anniny rodiče, můžeme pouze předpokládat, že byla tam. Po druhé utekla Anna v dubnu téhož roku, na útěku byla 5 dní a poté byla Policií ČR dovezena zpět do zařízení. Místo útěku je neznámé. Psycholog v záznamech Anny uvádí, že útěky jsou doprovázeny dlouhodobou nejistotou, nezájmem ze strany rodiny a pocitem smutku.

6.3.3 RADEK

Radek se narodil v roce 2006 ze vztahu svých rodičů jako druhé dítě. Má starší sestru. Během svého dospívání žil pouze s matkou a babičkou (z matčiny strany), o kterou matka pečovala. Sestra již byla plnoletá a osamostatnila se a otec byl ve vězení. Babička zesnula v době pobytu Radka v DDÚ v Plzni.

Matka je svobodná a přítele nemá. Matka má ukončené základní vzdělání, nepracuje a pobírá příspěvky. Léčí se na deprese, pravidelně však užívá léky a cítí se dobře. Kouří cigarety a tabák.

Otec Radka má o synovi málo informací a nejsou příliš v kontaktu kvůli jeho pobytu ve vězení. Otec je rozvedený a další děti nemá. Má 9 sourozenců ale není s nimi v žádném kontaktu. Bydlí v maríngotce sám. Pracuje, není však dlouhodobě zaměstnán. Hodnotný majetek nemá a je zadlužen. Má pouze základní vzdělání. Ve výkonu trestu odnětí svobody byl opakovaně. Co se zdravotního stavu týče, nevidí na pravé oko, jinak je dlouhodobě zdrav. Drogy neužívá, po práci si dopřeje alkohol v malém množství a kouří tabák.

Radek byl vyšetřen v pedagogicko-psychologické poradně. Jedná se o žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, 3. stupněm podpůrných opatření a diagnostikovanou lehkou mentální retardací. Vzděláván je bez individuálního vzdělávacího plánu.

Během 8. ročníku ZŠ se Radkovo prospěch zhoršil a ve školním roce 2020/2021 dostal dvě důtky třídního učitele a ředitele školy za nepořádnost, nepřipravenost, nerespektování pokynů, zapomínání, neomluvené hodiny, kouření v prostorách školy, podvod, lhaní, poničení výzdoby a pozdní omluvenky). Ve 2. pololetí 8. ročníku zameškal Radek 168 hodin výuky, z toho 119 hodin bylo neomluvených. Z tohoto důvodu provedl OSPOD sociální šetření v domácnosti. Radek po celou dobu ležel v posteli s přikrytou hlavou a k jednání se nepřipojil. Nedokázali ho dostat z postele, nereagoval. Následně byl Radek umístěn koncem dubna roku 2021 do DDÚ v Plzni z důvodu záškoláctví.

Dle matky měl Radek se školou vždy problémy a třídní učitelka si na něj zasedla. V DDÚ v Plzni k záškoláctví Radek sdělil, že musel dojíždět autobusem a často se mu nechtělo vstávat a do školy prostě nedorazil. Kolektiv mu nesedl a ve třídě na něho bylo příliš mnoho hluku. Má rád svůj klid a pohodu. K vyučujícím v DDÚ měl kladný vztah, na školu a vzdělání však nahlíží jako na nepotřebné, nedůležité. V budoucnu by možná chtěl být automechanik, ale je zřejmé, že si vůbec neuvědomuje, co profese obnáší a jaké úsilí by musel vynaložit.

Radek také přiznává kouření a experimenty s alkoholem, který mu však nechutná, a s THC. Dle ostatních dětí z DDÚ je Radek nitrožilním uživatelem drog, informace je však nepodložená.

Adaptační proces proběhl u Radka zdánlivě v poklidu, dodržoval pravidla, byl pozitivně naladěný, přátelský a slušný. Ve výuce byl prospěchově slabý, tichý a potřeboval by asistenta. Výuky se však zúčastnil pouhé dva dny, poté ze zařízení utekl.

Radek z DDÚ v Plzni utekl pouhý týden po umístění do zařízení ze sportovního areálu. Předpokládá se, že byl u nějakého člena rodiny. Po měsíci se sám vrátil, byl však již administrativně přemístěn do Výchovného ústavu Hostouň, jelikož potřebovali volné místo pro jiné dítě.

Hned druhý den po Radkově návratu plánovalo na ložnici několik dětí (včetně Radka) napadení nočních vychovatelek. Cílem bylo omráčit ji a získat klíče od budovy a jejího auta. Akce se však neuskutečnila, jelikož ostatní děti zavčasu upozornily dospělé.

Dva dny po svém návratu Radek opět utekl, tentokrát spolu s dalším chlapcem. Ten se však druhý den sám přihlásil Policii ČR a uvedl, že utekl pod nátlakem Radka. Radek byl v DDÚ v Plzni vedený až do prosince roku 2021, od té doby o něm nejsou žádné záznamy.

V květnu roku 2022 proběhl soud, kde matka vypověděla, že syna viděla naposledy právě v DDÚ v Plzni. Syna hledá u členů rodiny, stále však bez výsledků.

7 SHRUTÍ VÝLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumným souborem bylo celkem 314 dětí umístěných v DDÚ v Plzni v letech 2019 až 2023. Děti s nařízeným předběžným opatřením byly výrazně ve většině oproti dětem s nařízenou ústavní výchovou. V DDÚ proběhlo v letech 2019 až 2023 celkem 285 útěků.

Co se **první výzkumné otázky** (frekvence útěků) týče, zjistila autorka, že nejvíce útěků proběhlo v roce 2019. Od té doby frekvence výrazně klesla a v posledních třech letech (2021 až 2023) byl počet útěků menší než 40.

Druhá výzkumná otázka se věnuje útěkům chlapců a dívek. Autorka zjistila, že v letech 2019 a 2022 převažovaly útesy chlapců o zhruba 20 útěků a v letech 2020 a 2023 převažovaly útesy dívek nad útesy chlapců cca o 15 útěků. V rámci let 2019 až 2023 však byly útesy chlapců i dívek více méně vyrovnané, v roce 2023 činily útesy chlapců 53 % a útesy dívek 47 %.

Třetí výzkumná otázka zkoumá recidivu útěků. Autorka zjistila, že v roce 2023 zopakovalo svůj útek až 13 dětí z 21 dětí, které utíkaly. Pouze 8 dětí uteklo pouze jednou. Z předchozího výzkumu (Mudrová, 2012) autorka zjistila, že v letech 2008 až 2011 převažovaly jednorázové útesy. Bohužel netušíme, jak situace vypadala v jiných letech, avšak mohli bychom usoudit, že se situace v čase zhoršila.

Čtvrtou výzkumnou otázkou se autorka pokusila zjistit, jakou roli hraje v útěcích sociální faktor, tedy zda jsou útesy spíše skupinové nebo individuální. Z dat získaných za rok 2023 vyplývá, že individuálních útěků bylo 18 a skupinových 20. V rámci přiložených příloh (Přehled útěků v roce 2023 a Děti a jejich útesy v roce 2023) jsme zjistili, že skupinové útesy byly v tomto roce až na jednu výjimku pouze ve dvojicích a také že většina dětí (15 z 21) uteklo pouze ve skupině a nikdy individuálně. Už z těchto dat můžeme usoudit, že sociální faktor je v rámci útěků silný. Autorka převzala také data z předchozího výzkumu Mudrové (2012), ve kterém útesy skupinové převládaly nad individuálními. V roce 2008 byl počet skupinových útěků zhruba dvojnásobný a v roce 2009 se jednalo o něco málo přes trojnásobek. Roky 2010 a 2011 byly téměř vyrovnané. Srovnáme-li tato data, mohli bychom říct, že rok 2023 je oproti minulosti výrazným zlepšením.

Pátá výzkumná otázka se zabývá délkou útěků. Z výzkumu vyplývá, že v letech 2020 až 2022 trval průměrně 1 útek zhruba 14 dní, v roce 2019 necelých 6 dní a v roce 2023

pouhý 1 den. Celkově však na útěku strávily děti 2 513 dní. V letech 2019 a 2020 se počet dní na útěku pohyboval kolem 700 dnů, v letech 2021 a 2022 kolem 500 dnů a v roce 2023 se jednalo o pouhých 43 dnů. V autorkou analyzovaném období se tedy počet dnů strávených na útěku postupně snižoval.

Šestou výzkumnou otázkou se autorka snažila zjistit, odkud utíkaly děti, které byly umístěny na záchyt do DDÚ. V roce 2023 se jednalo celkem o 73 záchytů. V rámci Plzeňského kraje děti nejčastěji utíkaly z VÚ a DDŠ Hostouň, konkrétně se jednalo o 32 záchytů. Dále pak utíkaly z DDŠ Měcholupy, VÚ Terešov a z DD v Nepomuku. Kromě Plzeňského kraje byly na záchyt umístěny děti utíkající z Hlavního města Prahy (9 záchytů), z Ústeckého kraje (8 záchytů), z Karlovarského kraje (6 záchytů), z kraje Vysočina a Středočeského (oba po 4 záchytech), a dokonce také 1 dítě z kraje Libereckého.

Cílem **sedmé výzkumné otázky** bylo zjistit, jaké další poruchy chování jsou spojeny s útekem. Tato otázka byla zkoumaná v rámci kazuistik.

V první kazuistice (David) jsme se kromě útěků setkali s agresí (verbální i fyzická), vyhrožováním, užíváním návykových látek (cigarety) a nerespektováním autorit. Přímoú spojitost s útekem mělo hlavně užívání návykových látek, kvůli čemuž se chlapec několikrát vzdálil od skupiny. Stejně tak se chlapec nebál užít fyzického násilí k tomu, aby mohl utéct. Další příčinou pak mohla být dle odborníků z DDÚ touha po svobodě.

V druhé kazuistice (Anna) jsou kromě útěků zmíněny následující poruchy chování – porušování pravidel a nerespektování autorit, lhaní, užívání návykových látek (zkušenosti s THC a alkoholem) a agrese (verbální, fyzická, sebepoškozování). Co se útěků týče, dívka několikrát lhala o tom, kde a s kým byla.

Třetí kazuistika (Radek) poukazuje na poruchy chování, jako je záškoláctví, užívání návykových látek (cigarety, experimenty s alkoholem a THC), podvody a lhaní, vandalismus a fyzická agrese. Největším problémem Radka bylo právě záškoláctví, které se po umístění do DDÚ přeformovalo na útekem.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zkoumat specifika a charakteristiky útěků dětí z Dětského diagnostického ústavu v Plzni. Jednotlivými dílčími cíli bylo zjistit, jaká je frekvence útěků, zda se útěků dopouští spíše chlapci nebo dívky, jestli jsou útěky spíše individuální či skupinové, kolik času děti na útěku stráví, s jakými dalšími poruchami chování jsou útěky spojeny a odkud utíkaly děti, které byly umístěny na záchyt.

V teoretické části jsme se zaměřili na definice a vysvětlení základních pojmů a konceptů, které jsou stěžejní pro porozumění tématu a souvislostí. Zjistili jsme se, že poruchy chování mohou být chápány jako obraz disociálního, agresivního a vzdorovitého chování anebo jako forma obrany či reakce na neschopnost řešit určité náročné životní situace. Zjistili jsme, že mohou mít podobu ve formě lhaní, krádeží, záškoláctví, útěků a toulání, agrese, šikany, patologické závislosti, sexuální deviace, suicidálního jednání, nerespektování autorit a obecně přijímaných pravidel. Dále jsme se seznámili s možnými klasifikacemi poruch chování. Následně jsme se podrobněji zaměřili právě na útěky a toulky a na to, jak na ně pohlížejí jednotliví autoři. Klasifikovali jsme útěky podle motivace a průvodních emocí, způsobu, formy, místa a činností během útěku. Rovněž jsme prozkoumali podstatu krádeží, užívání návykových látek, lhaní a záškoláctví, neboť tyto poruchy chování jsou v praxi často spojeny s útěky. Dále jsme si přiblížili podstatu ochranné a ústavní výchovy a účel středisek a zařízení, které v této oblasti hrají klíčovou roli.

V empirické části jsme se podrobněji zaměřili na Dětský diagnostický ústav v Plzni, který byl místem, kde probíhal celý náš výzkum. Zjistili jsme, že klientelou DDÚ v Plzni jsou děti obou pohlaví, které plní povinnou školní docházku a jsou charakteristické tím, že mají různorodé poruchy chování, nacházejí se v náročných životních situacích či žijí v problematických podmínkách. Seznámili jsme se s procesem přijímání dítěte na diagnostický pobyt nebo záchyt a postupy při následném předání či propouštění dítěte z diagnostického pobytu. Analyzovali jsme také výchovně-vzdělávací činnosti, nicméně hlavním zaměřením pro nás byly zejména postupy v případě útěků.

Vymezili jsme si smíšený výzkum, který jsme zvolili kvůli jeho schopnosti vyrovnat nedostatky jak kvalitativního, tak kvantitativního přístupu. Představili jsme použité metody výzkumného šetření a diskutovali jejich výhody a nedostatky. Popisovali jsme proces sběru

dat a charakteristiku našeho výzkumného souboru. Poté jsme prezentovali výsledky výzkumného šetření, případové studie a shrnutí našich poznatků.

Autorka se domnívá, že na uvedené výzkumné otázky dokázala do jisté míry odpovědět a že se jí podařilo svým způsobem dosáhnout také jednotlivých dílčích cílů. Zklamáním pro autorku je rozhodně to, že nebylo možné podrobněji zkoumat sociální faktor a recidivu útěků kvůli omezeným možnostem zařízení. Snažila se tedy tuto skutečnost kompenzovat porovnáním dat s dřívějším výzkumem.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- [1] BĚLÍK, Václav, Stanislava HOFERKOVÁ, Blahoslav KRAUS a kol., 2017. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0599-1.
- [2] ČESKÁ REPUBLIKA, 2002. Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Zákony pro lidi.cz* [online].
- [3] ČESKÁ REPUBLIKA, 2003. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Zákony pro lidi.cz* [online].
- [4] ČESKÁ REPUBLIKA, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online].
- [5] DĚTSKÝ DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV, STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ŠKOLNÍ JÍDELNA PLZEŇ, 2024. *DDÚ & SVP Plzeň* [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://www.dduplzen.cz/home/>
- [6] DĚTSKÝ DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV, STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ŠKOLNÍ JÍDELNA PLZEŇ, 2023. *Vnitřní řád* [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://www.dduplzen.cz/uws_files/ke-stazeni/vnitri-rad-2023.pdf
- [7] FERJENČÍK, Ján, 2015. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: Jak zkoumat lidskou duši*. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-815-9.
- [8] JANKŮ, Kateřina, 2009. *Dítě s poruchou chování a emocí*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě – Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7368-764-9.
- [9] JÁNSKÝ, Pavel, 2014. *Dítě s problémovým chováním a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-534-9.
- [10] JEDLIČKA, Richard a kol., 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: Prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.
- [11] KALINA, Kamil a kol., 2015. *Klinická adiktologie*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4331-8.

- [12] KOCUROVÁ, Marie a kol., 2002. *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. Plzeň: Západočeská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7082-844-7.
- [13] KYRIACOU, Chris, 2005. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-945-3
- [14] MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5309-6.
- [15] MUDROVÁ, Lucie, 2012. *Problematika útěků dětí z Dětského diagnostického ústavu v Plzni* [online]. Plzeň [cit. 2024-04-02]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/dnw00n/>. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická.
- [16] NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY, 2023. *Ústavní výchova a preventivně výchovná péče* [online]. [cit. 2023-12-02]. Dostupné z <https://poradenstvi.npi.cz/diagnosticke-ustavy>
- [17] NEŠPOR, Karel, 2011. *Návykové chování a závislost: Současné poznatky a perspektivy léčby*. 4. aktualizované. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-908-8.
- [18] SKUTIL, Martin a kol., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 2011: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
- [19] SLOWÍK, Josef, 2016. *Speciální pedagogika*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0095-8.
- [20] VÁGNEROVÁ, Marie, 2002. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 3. Praha: Portál. ISBN 80-7178-678-0.
- [21] WHO a ÚZIS ČR, 2018. MKN-10: *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize. Tabeleární část* [online]. Aktualizované vydání k 1. 1. 2024. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky [cit. 2024-04-21]. ISBN: 978-80-7472-168-7. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/res/f/008444/mkn-10-tabelarni-cast-20240101.pdf>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Tabulka č. 1: Děti umístěné v DDÚ v Plzni ve vybraných letech.....	31
Tabulka č. 2: Děti umístěné v DDÚ v Plzni v období od 1. ledna 2019 do 31. prosince 2023 podle věku.....	31
Tabulka č. 3: Průměrná délka útěku	33
Tabulka č. 4: Recidiva útěků dětí z DDÚ Plzeň za rok 2023	36
Tabulka č. 5: Záchyty za rok 2023 podle místa kmenového zařízení dětí na útěků.....	37
Graf č. 1: Útěky chlapců a dívek v letech 2019 až 2023	32
Graf č. 2: Útěky chlapců a dívek v letech 2019 až 2023	32
Graf č. 3: Průměr délky útěku ve dnech ve vybraných letech	33
Graf č. 4: Počet útěků a dětí, které utíkaly, ve vybraných letech	34
Graf č. 5: Individuální a skupinové útěky v roce 2023	35
Graf č. 6: Individuální a skupinové útěky v letech 2008 až 2011	35
Graf č. 7: Recidiva útěků v roce 2023	36
Graf č. 8: Recidiva útěků v letech 2008 až 2011	36

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přehled útěků v roce 2023 I
Příloha č. 2: Děti a jejich útěky v roce 2023 II

Příloha č. 1: Přehled útěků v roce 2023

Číslo útěku	Sociální faktor	Dítě, popř. dodatečné informace
1	individuální útěk	dítě A, nevrátilo se z víkendového pobytu
2	individuální útěk	dítě A
3	individuální útěk	dítě B
4	individuální útěk	dítě B
5	individuální útěk	dítě B
6	skupinový útěk	děti B + J
7	skupinový útěk	děti B + M
8	skupinový útěk	děti B + I
9	skupinový útěk	děti C + D + E (děti D a E jsou bratři)
10	skupinový útěk	děti F + G
11	skupinový útěk	děti F + H
12	individuální útěk	dítě I
13	individuální útěk	dítě I
14	individuální útěk	dítě I
15	individuální útěk	dítě I
16	individuální útěk	dítě I
17	individuální útěk	dítě I
18	individuální útěk	dítě I
19	skupinový útěk	děti I + M
20	skupinový útěk	děti I + S
21	skupinový útěk	děti I + T
22	individuální útěk	dítě J
23	skupinový útěk	děti J + O
24	skupinový útěk	děti K + P
25	skupinový útěk	děti K + P
26	skupinový útěk	děti L + Q
27	skupinový útěk	děti L + R
28	individuální útěk	dítě M
29	individuální útěk	dítě M, nevrátilo se z víkendového pobytu
30	individuální útěk	dítě M
31	individuální útěk	dítě M
32	skupinový útěk	děti M + U
33	skupinový útěk	děti M + O
34	skupinový útěk	děti M + O
35	individuální útěk	dítě N
36	skupinový útěk	děti N + U
37	skupinový útěk	děti N + R
38	skupinový útěk	děti P + Q

Zdroj: vlastní analýza, 2024

Příloha č. 2: Děti a jejich útěky v roce 2023

Útěky	Dítě																				
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
<i>Ind.</i>	2	3	0	0	0	0	0	0	7	1	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0
<i>Skup.</i>	0	4	1	1	1	2	1	1	5	2	2	2	5	2	3	3	2	2	1	1	1
<i>Celkem</i>	2	7	1	1	1	2	1	1	12	3	2	2	9	3	3	3	2	2	1	1	1

Zdroj: vlastní analýza, 2024